

datum

DE PROVINCIES EN DE KUNSTUITLEEN

**Een analyse van de resultaten van het provinciale beleid
ten aanzien van de kunstuitleen in 1988**

**Federatie Kunstuitleen
Landelijk Bureau
Den Haag, november 1990**

Boekmanstichting - Bibliotheek

Herengracht 415 - 1017 BP Amsterdam
telefoon: ~~24 37 36~~ ~~24 37 37~~ ~~24 37 38~~ 24 37 39

De uitleentermijn bedraagt een maand. Mits tijdig
aangevraagd is verlenging met een maand moge-
lijk, tenzij de publikatie inmiddels is besproken.

De uitleentermijn is verstreken op:

6 JULI 1992

8 JULI 1993

01 JULI 1996

08 JULI 2003

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	1
HOOFDSTUK 1. DE PROVINCIE EN DE KUNSTUITLEEN	3
1.1 Doelstellingen en instrumenten	4
1.2 Organisatie en financiering	7
1.3 Vorming van inkomsten	7
1.4 Regionaal protectionisme	8
1.5 Verwervingsubsidies	9
1.6 Maatregelen ter verbetering van de infrastructuur	11
1.7 Kwaliteitsbewaking	17
1.8 Taakafbakening tussen provincies, gemeenten en instellingen voor kunstuitleen: conclusies en aanbevelingen	18
BIJLAGE A. LIDMAATSCHAPSVOORWAARDEN FEDERATIE KUNSTUITLEEN	20
BIJLAGE B. PROVINCIALE NETWERKEN NADER BEKEKEN	24
B.1 Inleiding	24
B.2 Stichting Beeldende Kunst	24
B.2.1 Provincie Friesland	24
B.2.2 Provincie Gelderland	25
B.2.3 Provincie Limburg	28
B.2.4 Provincie Groningen	29
B.2.5 Provincie Drenthe	31
B.2.6 Provincie Utrecht	33
B.2.7 Provincie Zeeland	34
B.2.8 Provincie Flevoland	37
BIJLAGE C. DE OVERIGE PROVINCIES: VAN SAMENWERKENDE TOT VOLLEDIG AUTONOME INSTELLINGEN VOOR KUNSTUITLEEN	40
C.1 Provincie Overijssel	40
C.2 Provincie Noord-Holland	41
C.3 Provincie Zuid-Holland	43
C.4 Provincie Noord-Brabant	45
BRONVERMELDING	48

VOORWOORD

De Federatie Kunstuitleen is de landelijke organisatie van zelfstandige - in Nederland gevestigde en werkzame - instellingen voor kunstuitleen die opereren zonder winstoogmerk.

De instellingen voor kunstuitleen die lid zijn van de Federatie Kunstuitleen (FKU) hebben met elkaar de volgende doelstellingen en taken gemeen:

- spreiding van hedendaagse beeldende kunst - zowel geografisch als over de verschillende lagen van de bevolking - door middel van de uitleen en verkoop van kunstwerken;
- het verbeteren van de economische positie van beeldende kunstenaars door het huren en verhuren, kopen en verkopen van werken van hedendaagse beeldende kunst;
- het stimuleren van de belangstelling en het bevorderen van de betrokkenheid bij hedendaagse beeldende kunst door het geven van voorlichting en het organiseren van educatieve projecten.

Bij de Federatie Kunstuitleen zijn, per september 1989, 44 instellingen voor kunstuitleen (hoofdvestigingen) aangesloten die tezamen 67 uitleenpunten vertegenwoordigen.

In de recente discussie rond de Evaluatie Beleid beeldende kunst, bouwkunst en vormgeving 1988 is gebleken dat de kunstuitleen een belangrijk onderdeel is van het cultuurbeleid van de lagere overheden. De Federatie Kunstuitleen wil met dit rapport de consequenties van het provinciale beleid ten aanzien van de kunstuitleen op een rijtje zetten en daarmee een bijdrage leveren aan de voorbereiding van de besluitvorming rond de wijze van financiering van het decentrale kunstbeleid na 1991.

In de huidige situatie ondersteunen de provinciale overheden met een bijdrage uit de gelden van de Tijdelijke Bijdrageregeling Provinciale Bevordering Beeldende Kunst de collectievorming van de kunstuitleencentra. De besteding van de gelden aan collectievorming is volledig in overeenstemming met de doelstellingen van de regeling: spreiding van kunst en vorming van inkomsten van kunstenaars. De kunstuitleen is volgens de Evaluatie Beleid beeldende kunst, bouwkunst en vormgeving 1988 het meest efficiënte beleidsinstrument voor spreiding en afname van hedendaagse beeldende kunst. In haar Beleidsbrief Beeldende Kunstbeleid stelt de minister van WVC dat spreiding en afname van beeldende kunst door de markt wordt gereguleerd. Daarom moet vooral aansluiting worden gezocht bij een reeds bestaande vraag. Omdat deze vraag zeer divers is en de voorkeuren subjectief zijn, moet dat beleid gedifferentieerd zijn. Daaruit volgt dat het spreidings- en afnamebeleid zich bijzonder leent voor een decentrale beleidsvoering.

Het spreidings- en afnamebeleid is primair produktgericht. Daarmee is het een onderdeel van het kunstbeleid van een lagere overheid. Essentieel voor een goed kunstbeleid is een voortdurende kwaliteitsbeoordeling van de te spreiden kunstwerken.

De tweede doelstelling van de Tijdelijke Bijdrageregeling Provinciale Bevordering Beeldende Kunst is vorming van inkomsten van kunstenaars. Dit is een onderdeel van kunstenaarsbeleid. Kunstenaarsbeleid is het scheppen van voorwaarden voor de beroepsuitoefening van beeldende kunstenaars. Alhoewel beide begrippen in de discussie over cultuurbeleid als elkaars tegenpolen worden beschouwd, vloeien zij in de dagelijkse praktijk van het beleid van kunstuitleencentra in elkaar over. Het een is niet los te zien van het ander. Een heldere taakverdeling tussen de verschillende overheden zou moeten leiden tot een samensmelting van deze twee beleidslijnen in een relevant kunstbeleid. Het vaststellen van criteria voor te subsidiëren instellingen is een van de belangrijkste middelen om zowel de kunst-inhoudelijke als de organisatorische kwaliteit van het beleidsinstrument te kunnen stimuleren.

Net zoals kunstbeleid en kunstenaarsbeleid niet als twee gescheiden invalshoeken van het cultuurbeleid kunnen worden beschouwd, kan de kwaliteit van de collectie niet los worden gezien van de kwaliteit van de instelling die deze aan het publiek aanbiedt. Een professionele wijze van collectieverwerving door onafhankelijke deskundigen, goede huisvesting, een duidelijke presentatie ondersteund door documentatiemateriaal en begeleiding van het publiek door beroepskrachten bepalen het functioneren van een instelling voor kunstuitleen. Kunstenaars zullen hun werk eerder door een goed functionerende instelling laten bemiddelen dan door een

instelling die voortdurend moet kampen met een tekort aan middelen en een beroerde huisvesting.

De omschreven voorwaarden voor een adequate organisatie van een kunstuitleen centrum worden de Federatie Kunstuitleen gehanteerd als lidmaatschapsvoorwaarden (bijlage A). De bestuurlijke verantwoordelijkheid voor het scheppen van de randvoorwaarden voor het functioneren van een kunstuitleen centrum ligt op dit moment bij de gemeentelijke overheden. Deze verstrekken exploitatiesubsidies aan kunstuitleen centra of lenen zelf kunst uit via een artotheek die onderdeel uitmaakt van een gemeentelijke dienst kunst en cultuur.

De Federatie Kunstuitleen kan en wil geen uitspraak doen over de wijze van financiering van het decentrale kunstbeleid na 1991. Zij wil echter wel aandringen op duidelijke afspraken tussen de overheden over de verantwoordelijkheid voor het gevoerde beleid. Naar de opvatting van de Federatie Kunstuitleen zou de verdeling van de middelen primair op inhoudelijke gronden moeten worden geschieden. Een zuiver kwantitatieve verdeling op gronden van inwonersaantallen doet geen recht aan de reeds bestaande infrastructuur.

Enkele aanbevelingen hierover worden omschreven in hoofdstuk 1 van dit rapport.

In de relatie tussen kwaliteit en geld is de omvang van de financiële middelen een belangrijke voorwaarde. Dit geldt ook voor de kwaliteit van het beleidsinstrument de kunstuitleen. De meeste kunstuitleen centra kampen al jaren met een tekort aan middelen voor de collectieverwerving. Daarnaast moeten bijna alle instellingen ook nog een goed beleid zien te voeren in weerwil van een exploitatietekort. Een helder beleid van de verschillende overheden dat de ontwikkeling van de kunstuitleen stimuleert door het stellen van voorwaarden bij subsidiëring en een financieel beleid dat meer ruimte biedt dan het huidige kan de kunstuitleen laten groeien tot een uniek en professioneel platform voor hedendaagse beeldende kunst. Tenslotte is een zeer belangrijke doelstelling van een door de overheden gesubsidieerd kunstenbeleid een zo groot mogelijk deel van de bevolking de kans geven deel te nemen aan het kunstzinnige. De kunstuitleen heeft in de afgelopen 35 jaar bewezen een bijdrage te kunnen leveren aan de verwezenlijking van die doelstelling.

Dit rapport is opgesteld door het hoofd van het landelijke bureau van de Federatie Kunstuitleen, Saskia ter Kuile, in opdracht van het bestuur. Het verschijnt ter gelegenheid van de manifestaties rond het 35-jarig bestaan van de kunstuitleen in Nederland op 1 november 1990.

Drs. Erik Akkermans
Voorzitter Federatie Kunstuitleen

HOOFDSTUK 1. DE PROVINCIES EN DE KUNSTUITLEEN¹

Dit rapport geeft een analyse van de condities rond de collectieverwerving van kunstuitleencentra zonder winstoogmerk. Het onderzoek is gebaseerd op gegevens van 1988, maar deze zijn, waar mogelijk, aangevuld met meer recente informatie. Het onderzoek beperkt zich tot de provinciale financiering van de collectieverwerving van de kunstuitleencentra. Het beleid van de vier grote steden, Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht zal in een vervolgrapport worden behandeld.

De financiering van de collectieverwerving van kunstuitleencentra geschiedt op dit moment via de provincies uit de gelden van de 'Tijdelijke Bijdrageregeling Provinciale Bevordering Beeldende Kunst' (verder aangeduid met Tijdelijke bijdrageregeling). De ondersteuning van de kunstuitleencentra is slechts een van de op pagina 4 omschreven voorzieningen die met deze gelden worden ondersteund. Het doel van dit onderzoek is om meer inzicht te krijgen in de gevolgen van deze financieringswijze voor de ontwikkeling van de kunstuitleen in Nederland. In de laatste paragrafen van de dit hoofdstuk zullen een aantal aanbevelingen worden gedaan om deze ontwikkeling wat meer te stroomlijnen.

Al vanaf het midden van de jaren zeventig zijn de provincies mede verantwoordelijk voor de kunstuitleencentra in Nederland. In 1985 zijn de daarvoor beschikbare middelen geïntegreerd in de Tijdelijke bijdrageregeling. Vanaf medio 1984 was een deel (6 miljoen gulden) van het huidige budget echter al operationeel als beleidsinstrument. De regeling gold aanvankelijk tot 1987 en is verlengd tot 1 januari 1988. Daarna is ze opnieuw vastgesteld voor de jaren 1988 en 1989. Inmiddels is de Tijdelijke bijdrageregeling opnieuw verlengd tot 1 januari 1992. Uit het oogmerk van spreiding vindt de verdeling van de gelden aan de provincies plaats op basis van inwonertal. Werd in 1987 per inwoner f 1.02 uitgekeerd (totaal f 12.868.000,-), in 1988 was dat f 1,57 (totaal f 20.000.000,-).²

Als gevolg van de provinciale ondersteuning van kunstuitleencentra heeft het lenen van kunst een enorme vlucht genomen. Van de gelden uit de Tijdelijke bijdrageregeling keerden de provincies in 1988 - uitgezonderd de vier grote steden - f 5.767.000,- uit als subsidie voor de verwerving van kunstwerken voor de collecties van kunstuitleencentra. Uit autonome middelen blijken de provincies in totaal 0.8 miljoen vrij te maken voor bijdragen in de exploitatiekosten van de centra. De gestage groei van het aantal abonnees wijst er op dat de uitleen van beeldende kunst bij een breed publiek in een duidelijke behoefte voorziet.

¹ Alle genoemde cijfers en bedragen zijn afkomstig uit het evaluatierapport "Beleid beeldende kunst, bouwkunst, vormgeving 1988", Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, Rijswijk 1990.

² Het inwonertal van de provincie Noord-, Zuid-Holland en Utrecht wordt verminderd met het inwonertal resp. van de gemeenten Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en van de gemeente Utrecht.

Tabel 1 Verdeling van het budget 1987 en 1988 van de Tijdelijke bijdrageregeling (bedragen x 1000)

	1987	1988
Groningen	572	880
Friesland	611	945
Drenthe	442	684
Overijssel	1.020	1.583
Flevoland	182	292
Gelderland	1.798	2.794
Utrecht	730	1.143
Noord-Holland	1.677	2.604
Zuid-Holland	2.193	3.419
Zeeland	364	560
Noord-Brabant	2.168	3.374
Limburg	<u>1.111</u>	<u>1.721</u>
totaal	12.868	20.000

1.1 Doelstellingen en instrumenten

De uitvoering van de Tijdelijke bijdrageregeling kan worden beoordeeld aan de hand van twee globale doelstellingen: spreiding van kunst en vorming van inkomsten van kunstenaars. In deze volgorde ligt ook een rangorde opgesloten. In de overweging bij de Tijdelijke bijdrageregeling is namelijk aangegeven dat met de regeling wordt beoogd een adequate spreiding van het aanbod en de productie van werken van beeldende kunst tot stand te brengen en daarmee de mogelijkheid te vergroten dat beeldende kunstenaars zelfstandig in hun bestaan kunnen voorzien. De regeling is dus in eerste plaats gericht op spreiding van aanbod en productie en kent als neven doel de vorming van inkomsten. Verder wordt in art. 4, sub b van de regeling nog verlangd dat de provincies bij het nemen van beslissingen met betrekking tot voorzieningen, die bedoeld zijn om bovengenoemde twee doelstellingen te realiseren, zich uitsluitend laten leiden door en beoordeling van artistieke kwaliteit, waartoe zij zich laten adviseren door onafhankelijke deskundigen. Met spreiding wordt vooral geografische spreiding bedoeld. Nauwkeurige cijfers over aantallen abonnees en gegevens over de sociale samenstelling van de publieksgroep zijn niet bekend.

De provincies zijn vrij om binnen de randvoorwaarden van de Tijdelijke bijdrageregeling zelf te bepalen welke voorzieningen zij financieren met de gelden van deze regeling. In het algemeen heeft de besteding van de gelden van de Tijdelijke bijdrageregeling betrekking op de volgende voorzieningen:

1. aankoop of huur van kunstwerken ten behoeve van kunstuitlenencentra, hang- en stagelden;
2. eigen aankoop van kunstwerken ten behoeve van (semi-) openbare gebouwen, eigen collecties of openbare verzamelingen (bijv. van musea of tentoonstellingsdienst); opdrachten aan beeldende kunstenaars;
3. subsidies aan derden (gemeenten, instellingen, bedrijven en/of particulieren) voor aankopen van kunstwerken en/of opdrachten aan kunstenaars;
4. beurzen en stipendia; projectsubsidies aan individuele kunstenaars;
5. beroepskosten- of materiaalkostenvergoedingen;
6. subsidies voor promotionele activiteiten;
7. (exploitatie)subsidies aan instellingen;
8. kosten van advisering en van uitvoering van de regeling.

Tabel 3 De provincies en de kunstuitleen: financiering en bereik

	Friesland	Groningen	Drenthe	Overijssel	Gelderland
besteding uit gelden Tijdelijke bijdrageregeling in 1988	absoluut 206.489	186.929	192.267	470.331	675.000
	in % 21,8	21,2	28,2	29,7	24,1
besteding uit gelden Tijdelijke bijdrageregeling in 1987	absoluut 175.000	100.000	150.000	275.000	540.000
	in % 28,6	17,5	34	30	30
aantal bereikte kunstenaars in 1988	417	161	93	804	791
gemiddelde bijdrage per kunstenaar in guldens	1.296	1.161	2.067	585	1.183
aantal door de provincies gesubsidieerde vestigingen in 1988	3	1	6	5	10
aantal geregistreerde abonnementen per 31-12-88	4.391	2.338	1.000*	7.000*	6.470
aantal werken in de collectie per 31-12-88	5.000	8.323	-	8.400*	12.782
	Limburg	Utrecht	Zeeland	Flevoland	Noord-Holland
besteding uit gelden Tijdelijke bijdrageregeling in 1988	absoluut 384.000	310.000	294.344	54.414	900.000
	in % 22,3	27,1	52,5	18,6	34,5
besteding uit gelden Tijdelijke bijdrageregeling in 1987	absoluut 225.000	150.000	103.000	41.000	900.000
	in % 20,2	20,4	47	22,5	53,6
aantal bereikte kunstenaars in 1988	702	115	312	321	1.232
gemiddelde bijdrage per kunstenaar in guldens	738	2.696	943	174	730
aantal door de provincies gesubsidieerde vestigingen in 1988	5	21	2	2	10
aantal geregistreerde abonnementen per 31-12-88	4.324	2.000	2.000*	1.500*	15.000*
aantal werken in de collectie per 31-12-88	9.926	3.000	4.055*	2.200*	22.000*

	Zuid-Holland	Noord-Brabant	Tot. afgerond
besteding uit geld en Tijdelijke bijdrageregeling in 1988	absoluut		
	1.025.489	99.825	5.845.000**
	in %		
	30	29,6	29**
besteding uit geld en Tijdelijke bijdrageregeling in 1987	absoluut		
	1.106.000	605.000	4.329.000
	in %		
	50,4	30,5	33**
aantal bereikte kunstenaars in 1988	1.168	1.259	4.397**
gemiddelde bijdrage per kunstenaar in gulden	878	795	1.398**
aantal door de provincies gesubsidieerde vestigingen in 1988	13	11	86
aantal geregistreerde abonnementen per 31-12-88	13.000*	8.000*	67.100
aantal werken in de collectie per 31-12-88	32.000*	20.000*	128.000

* Gegevens onvolledig en geschat. Schatting is gebaseerd op factoren als inkomsten leengeld, omvang collectie of aantal uitgeleende werken. Deze gegevens betreffen alleen de door de provinciale overheden gesubsidieerde instellingen voor kunstuitleen. De vier grote steden zullen in een vervolgrapport worden geanalyseerd.

** Getallen ontleend aan Beleid beeldende kunst, bouwkunst en vormgeving 1988, evaluatie.

1.2 Organisatie en financiering

Alle twaalf provincies subsidiëren de kunstuitleen. In totaal zijn 86 uitleencentra direct of indirect door de provincies meegefinancierd.³ Met indirecte subsidiëring wordt bedoeld het subsidiëren van zogenaamde filialen door een provincie via een centrale.

Het totale subsidiebedrag van de provincies aan de kunstuitleencentra is gestegen van f 4.329.000,- in 1987 naar f 5.767.000,- in 1988. Ondanks deze absolute stijging is het subsidiebedrag gedaald van 33% naar 29% van het budget van de Tijdelijke bijdrageregeling.

In onderstaande tabel is aangegeven hoeveel door de provincies samen besteed is aan de kunstuitleen.

Tabel 2 Totale besteding kunstuitleen (bedragen x 1.000)

	1987		1988	
	besteed bedrag abs.	%	besteed bedrag abs.	%
aankoop/huurverg. tbv kunstuitleen	4.329	33	5.845	29

Voor de kunstuitleen zijn twee globale modellen te onderscheiden. De wat inwonertal betreft kleinere provincies - althans Groningen, Friesland, Drenthe en Utrecht, maar ook Limburg en zelfs Gelderland - hebben gekozen voor een model, bestaande uit een centrale instelling voor kunstuitleen met een aantal dependances. Ook Flevoland is in dit model geïnteresseerd. Zeeland opteert voor een oplossing, waarbij de centrale kunstuitleen niet zelf kunst uitleent aan de gebruiker en de (gemeentelijke) filialen een grote mate van zelfstandigheid kennen.

De qua inwonertal grotere provincies - Noord- en Zuid-Holland, Noord-Brabant, maar ook Overijssel - hebben een systeem van kunstuitleen, dat bestaat uit zelfstandige centra.

Voor de filialen in het eerst genoemde model zijn zeer divers van karakter. Ze kunnen een zelfstandige huisvesting hebben of gehuisvest zijn in een bibliotheek, een cultureel centrum of een schouwburg.

In het algemeen heeft de organisatie als rechtspersoon de stichtingsvorm, maar ook een vereniging is mogelijk, of de kunstuitleen kan onderdeel zijn van een gemeentelijke dienst.

Een eigen adviescommissie adviseert over de selectie van de uit te lenen of te verkopen kunstwerken.

Met uitzondering van enerzijds de Friese kunstuitleen, die alleen kunstwerken huurt en één van de uitleencentra in Flevoland die in 1988 alleen huurvergoedingen heeft uitbetaald en anderzijds de Utrechtse en de Drentse uitleencentra die alleen aankopen, worden in de andere provincies in het algemeen kunstwerken gehuurd én aangekocht. Tabel 3 geeft een overzicht van de resultaten van de kunstuitleencentra in 1988 in relatie tot de ondersteuning vanuit de provinciale overheden. Meer gedetailleerde gegevens treft u aan in de bijlagen B en C.

1.3 Vorming van inkomsten

De kunstuitleen blijkt een belangrijk instrument voor spreiding van de kunstwerken. In 1988 zijn met gelden van de Tijdelijke bijdrageregeling door de gesubsidieerde kunstuitleencentra een of meerdere kunstwerken gehuurd of gekocht van in totaal 4.397 kunstenaars.

De inkomsten, die de kunstenaars zelf daarmee hebben verworven, blijken in het algemeen niet hoog te zijn. Gemiddeld is er per kunstenaar in 1988 uit de gelden van genoemde regeling

³ De Kunstbus van de provincie Drenthe, die 9 uitleenpunten aandoet, is in het totaal als één uitleenpunt meegeteld.

f 1.398,- aan de kunstuitleen verdiend.

Dit bedrag is alleen wat er aan inkomstenvorming is ontstaan door besteding van de gelden van de Tijdelijke bijdrageregeling. In het genoemde bedrag, f 1.398,-, is niet de vermenigvuldiging opgenomen die ontstaan is door verkoop van werk aan particulieren. Het onderzoek van SEO, Naar een verhuur- en leenrecht in de Europese Gemeenschap, geeft een raming van de omvang van verkoop van kunstwerken via kunstuitleencentra in 1988. De SEO schat dat in 1988 20.000 werken via SBK's zijn verkocht en 1.000 werken via artotheken. Sinds 1988 is het verkoop beleid van artotheken zich sterk aan het wijzigen. Het is reëel om te stellen dat de totale omvang van de verkochte werken in 1990 veel sterker gegroeid zal zijn dan bijvoorbeeld uit de groei van de abonnementscijfers valt af te leiden.

Het Cognicon-rapport Naar eenheid in verscheidenheid bij kunstuitlenen? schat de gemiddelde waarde van kunstwerken in de collecties van kunstuitleencentra op f 700,-. Met de gegevens van deze ramingen komt de omvang van de inkomstenvorming voor kunstenaars door kunstuitleencentra met particuliere gelden op 14,7 miljoen gulden. Dit bedrag is inclusief de vier grote steden. Het totale bedrag aan verwervingssubsidie in 1988 was f 10.950.585,-. De middels deze subsidies gegenereerde gelden moeten de gemiddelde bijdrage aan kunstenaars tenminste verdubbelen. Hoe hoog die bijdrage in werkelijkheid was, is moeilijk te zeggen omdat niet bekend is van hoeveel kunstenaars werk is verkocht. De werkelijke omvang van deze vermenigvuldiging zou moeten worden onderzocht.

Zesenzestig procent van de betrokken kunstenaars heeft 15% van de totale inkomsten verworven. Het gemiddelde van de inkomsten van deze categorie is f 317,-.

Het lage gemiddelde van de inkomsten per kunstenaar wordt vooral veroorzaakt door de geringe verdiensten uit huurvergoedingen. Het totaal aan inkomsten uit huurvergoeding is f 3.334.688,-.

Er is met behulp van de provinciale subsidies van veel minder kunstenaars werk aangekocht door de kunstuitleencentra. In totaal zijn dat er 1625 geweest. De helft van deze kunstenaars heeft eveneens minder dan f 1.000,- aan deze verkoop verdiend, driekwart minder dan f 2.000,-.

De gemiddelde inkomsten per kunstenaar uit deze aankopen door de kunstuitleen is in 1988 f 1.719,- geweest. Het totaal aan inkomsten uit verkopen is f 2.794.140,-.

Nog kleiner is de categorie kunstenaars, van wie werk is gehuurd én aangekocht. In 1988 zijn dat er 845 geweest. Daarvan heeft meer dan de helft (52%) méér dan f 2.000,- aan inkomsten verworven. De gemiddelde inkomsten van deze categorie is in 1988 f 3.478,- geweest. Ter verduidelijking, wanneer dit aantal (845) wordt afgetrokken van de som van beide andere categorieën (3617 + 1625 = 5242) dan resulteert het totaal aantal bereikte kunstenaars door de kunstuitleen (5242 - 845 = 4397).

1.4 Regionaal protectionisme

Met uitzondering van het CBK te Groningen staan de kunstuitleencentra in de overige provincies open voor kunstenaars uit andere provincies, zij het dat de kunstuitleen van de provincie Drenthe alleen op basis van wederkerigheid kunstenaars uit een andere provincie (in dit geval Noord-Brabant) aankoopt. Aangezien de meeste kunstenaars worden bereikt door middel van de kunstuitleen, kennen alle andere provincies een min of meer redelijke openheid. In een enkel geval is deze openheid beperkt tot de kunstuitleen (Gelderland). Maar in het algemeen zijn ook de aankopen en opdrachten door derden in principe open, met in sommige gevallen een voorkeur voor eigen kunstenaars (Noord-Holland, Zuid-Holland en Zeeland).

De individuele subsidies en de subsidies voor promotionele activiteiten zijn in het algemeen alleen voor kunstenaars uit eigen provincie bestemd. Ook de eigen aankopen zijn nogal eens beperkt tot de kunstwerken van kunstenaars uit de betreffende provincie zelf.

Alleen Flevoland oriënteert zich expliciet landelijk, terwijl de provincie Utrecht alleen de projectsubsidies exclusief voor Utrechtse kunstenaars heeft bestemd.

Het beleid van de provincie Groningen blijkt overeenkomstig de gekozen beleidslijn weinig mogelijkheden te bieden aan kunstenaars woonachtig in andere provincies. Recente voorstellen wijzen op een verandering van deze beleidslijn. Ook het beleid van de provincie Drenthe is weinig toegankelijk geweest voor kunstenaars van buiten, met uitzondering van die in Noord-Brabant wonen. Duidelijk blijkt de bilaterale relatie tussen beide provincies.

Zeer open daarentegen is het beleid van de provincies Flevoland en Utrecht geweest, met name

voor kunstenaars woonachtig in Amsterdam en Noord-Holland en wat de provincie Utrecht betreft natuurlijk voor kunstenaars die in de stad Utrecht wonen. Betrekkelijk open is het beleid van de provincies Friesland, Zuid-Holland en Zeeland geweest, gevolgd door Limburg en Noord-Holland. Noord-Brabant en Gelderland tenslotte bereikten met hun beleid om en nabij evenveel kunstenaars uit eigen provincies als de andere provincies samen bereikten.

De geslotenheid van het Groningse beleid voor kunstenaars woonachtig in de andere provincies heeft niet gegolden voor het beleid van de andere provincies ten aanzien van Groningse kunstenaars. In relatieve zin, dat wil zeggen in verhouding tot het totale aantal bereikte Groningse kunstenaars heeft het bereik van de Groningse kunstenaars eenzelfde beeld vertoond als het bereik van de Friese en Drentse kunstenaars. Relatief gezien hebben de kunstenaars woonachtig in Flevoland, Limburg, Noord-Brabant en Gelderland iets minder gescoord dan in andere provincies. Opvallend is de matige score van Zuidhollandse kunstenaars in andere provincies, evenals trouwens van de Overijsselse en Zeeuwse kunstenaars.

Globaal genomen zijn, zowel wat betreft de openheid van de provincies als de score in andere provincies, de verschillen tussen Noord-Holland, Gelderland en Noord-Brabant niet groot; Limburg, Overijssel, Zuid-Holland en Zeeland zijn iets opener dan deze drie provincies maar scoorden hun kunstenaars minder in andere provincies; de Friese kunstenaars hebben iets meer gescoord en is het beleid van Drenthe minder open geweest. Zeer afwijkend van het globale patroon zijn Groningen geweest (gesloten), Flevoland (zeer open) en Utrecht (open en een relatief hoge score in andere provincies).

In de relaties tussen de provincies onderling tekent zich ontegenzeggelijk een zeker regionalisme af. In het algemeen - Groningen en Drenthe vormen een uitzondering op deze regel - scoren de kunstenaars uit de naburige provincies het hoogst en vice-versa.

Wat de vier grote gemeenten betreft vormt Amsterdam in dit opzicht een hoofdstuk apart. Kunstenaars, woonachtig in Amsterdam hebben na de eigen kunstenaars van de provincies in alle provincies de hoogste score, behalve in Groningen en Drenthe. Kunstenaars, woonachtig in Rotterdam en Den Haag daarentegen, hebben wel hun hoogste score in respectievelijk Zuid-Holland, Noord-Holland en Noord-Brabant.

De Federatie Kunstuitleen is principieel tegen iedere vorm van regionaal protectionisme. Kunstwerken horen geselecteerd te worden op kwaliteit en niet op de plaats van herkomst. In paragraaf 1.7 worden enkele aanbevelingen gedaan om selectie op kwaliteit te kunnen garanderen en controleren.

1.5 Verwervingssubsidie: inkomstenvorming

De eerste algemene tendens die opvalt bij de toekenning van de gelden van de Tijdelijke bijdrageregeling aan kunstuitleencentra is de relatieve achteruitgang van de bijdrage. In 1987 werd 33% van de gelden uit de Tijdelijke bijdrageregeling aangewend voor collectieverwerving door kunstuitleencentra. In 1988 is dit gedaald tot 29%. De provincies Limburg, Utrecht, Zeeland en Groningen hebben de bijdragen absoluut en relatief verhoogd. De provincies Flevoland, Noord-Holland, Friesland, Drenthe, Gelderland en Zuid-Holland hebben de bijdragen relatief sterk verlaagd. Overijssel en Noord-Brabant zijn in hun relatieve bijdrage stabiel gebleven. Het bedrag is in absolute zin gestegen met f 1.516.000,-. Ondanks het feit dat de kunstuitleen in de meeste provinciale nota's als een van de belangrijkste en efficiëntste instrumenten voor spreiding en marktverruiming wordt genoemd, blijkt in de praktijk dat de kunstuitleen niet evenredig mag delen in de verruiming van de middelen. De kunstuitleen kende in de jaren 1987/1988 een gemiddelde groei van tenminste 10% van de publieke belangstelling. Zelfs de verhoging van het absolute bedrag uit de Tijdelijke bijdrageregeling is niet voldoende om de verhoogde vraag naar kunstwerken op te kunnen vangen. De kunstuitleencentra worden gedwongen hun collecties uit te breiden via inhuur van kunstwerken, om aan de stijgende vraag te kunnen blijven voldoen. Dit heeft weer als consequentie dat de inkomstenvorming door kunstenaars via de kunstuitleen in 1988 beperkt bleef tot een gemiddelde bijdrage van f 1.398,-. Zelfs met de geschatte vermenigvuldigingsfactor van gelden uit verkoop van particulieren komt de gemiddelde bijdrage niet hoger dan f 3000,-. Deze gemiddelde bijdrage kan worden verhoogd door de volgende

factoren.

1. Door strengere kwaliteitseisen wordt werk van minder kunstenaars aangekocht of ingehuurd voor de collecties van kunstuitlencentra.
2. De kunstuitlencentra besteden meer aandacht aan de verkoop van kunstwerken aan abonnees.
3. De kunstuitlencentra kopen meer werk aan voor de collecties en huren minder in.

Het laatste punt kan worden bewerkstelligd door de verhouding tussen aankoop en inhuur te laten verschuiven in de richting van aankoop. Een verandering in de verhouding tussen aankoop en inhuur ten gunste van de aankoop kan, gezien de aanhoudende vraag vanuit het publiek, niet worden bereikt met de tot beschikking gestelde middelen. De aantoonbare discrepantie tussen beleidsvoornemens en praktijk bij het overgrote deel van de provinciale overheden leidt op den duur tot de afbraak van een uniek distributie-systeem voor hedendaagse beeldende kunst.

Een omslag tussen de verhouding aankoop en inhuur ten gunste van de aankoop zou kunnen worden bewerkstelligd als de middelen voor verwerving van hedendaagse beeldende kunst door kunstuitlencentra wordt verhoogd. Deze verhoging zou gerealiseerd kunnen worden door een decentralisatie van -een deel- van de zes miljoen die nu als beroepskostenvergoedingen worden uitgekeerd door het Voorzieningsfonds. Een ander deel van deze gelden zouden decentraal beschikbaar kunnen komen voor projectsubsidies voor kunstenaars die geen werk maken dat geschikt is voor de kunstuitleen. De hoogte van deze bijdrage en wijze van verdeling zou per provincie aan de hand van verstrekte gegevens van de kunstuitlencentra moeten worden bepaald.

Een andere maatregel die de aankoop door kunstuitlencentra zou kunnen bevorderen is het hanteren van een subsidievoorwaarde zoals geformuleerd door de provincie Noord-Brabant: bij verkoop van een kunstwerk, dat gekocht werd met behulp van de subsidie, dient de uitleen het bestede subsidiebedrag opnieuw voor koop en huur van kunstwerken aan te wenden en dat bij verkoop van elk volgend daarmee gekocht kunstwerk telkens te herhalen (herinvestering). Deze subsidievoorwaarde is al een tiental jaren niet ongebruikelijk. Deze voorwaarde zou echter aan iedere te subsidiëren instelling voor kunstuitleen gesteld moeten worden. De maatregel zou kunnen worden aangescherpt door de mogelijkheid van inhuur tot een bepaald percentage te beperken.

Verder kan de inkomstenvorming door kunstenaars via de kunstuitleen worden gestimuleerd door de voorwaarde van een minimumpercentage huurvergoeding te stellen. De provincies Groningen, Noord-Holland en Noord-Brabant stellen de voorwaarde dat de huurvergoeding op jaarbasis tenminste 10% van de koopsom bedraagt. De Federatie Kunstuitleen stelt in haar lidmaatschapsvoorwaarden een minimumpercentage van 10% en streeft naar een vergoeding van 15%. Het zal duidelijk zijn dat bij een verplichting van een minimumpercentage huurvergoeding een verhoging van de bijdrage aan inkomstenvorming voor kunstenaars door kunstuitlencentra zonder verruiming van de middelen ten koste zal gaan van het aanbod aan het publiek. De keuze tussen inkomstenvorming voor kunstenaars en spreiding mag niet worden afgewenteld op de instellingen voor kunstuitleen. De verantwoordelijkheid voor het gevoerde beleid ligt bij de lagere overheden. Zij zullen de voorwaarden voor het goed functioneren van de kunstuitleen in Nederland moeten scheppen. Bovendien zouden alle betrokken partijen, de kunstuitlencentra, de beroepsorganisaties en de overheden zich eens af kunnen vragen in welke mate de kunstuitleen tot inkomstenvorming van kunstenaars moet bijdragen. Als dat is bepaald, kan worden gezien welke maatregelen moeten worden getroffen en op welke wijze dit moet worden gefinancierd. De andere twee genoemde factoren die de inkomstenvorming van kunstenaars via de kunstuitlencentra kunnen verhogen zijn "werk van minder kunstenaars in de collecties" en "meer aandacht voor verkoop".

Bij het eerste punt moet worden overwogen dat de kwaliteit van het kunstwerk bepaalt of het werk in de collectie terecht komt of niet. De aantallen kunstenaars die werk in de collectie hebben kan nooit een doel zijn bij de verwerving. Het is wel reëel om te stellen dat strengere kwaliteitseisen of een gericht collectiebeleid een vermindering van het kunstenaarsbestand van kunstuitlencentra tot gevolg kan hebben. Meer aandacht voor verkoop is een landelijke tendens van de afgelopen jaren. Daardoor zijn ook de bezwaren van teveel nadruk op verkoop zichtbaar. Een lener die koopt zegt zijn abonnement op. Volgens sommige kunstuitlencentra is dit strijdig met de doelstelling van spreiding.

1.6 Maatregelen ter verbetering van de infrastructuur

Hoewel het overgrote deel van de instellingen voor kunstuitleen autonoom functionerende organisaties zijn, kunnen maatregelen worden getroffen om de infrastructuur van deze voorziening te versterken.

Een van de belangrijkste voorwaarden voor een goed functionerende instelling voor kunstuitleen is de aanwezigheid van een gemeentelijk draagvlak. Indien een provincie de collectieverwerving van een kunstuitleencentrum ondersteunt, kan het gemeentelijke draagvlak worden versterkt door het stellen van voorwaarden aan gemeenten en door het koppelen van provinciale en gemeentelijke subsidies. Een kunstuitleencentrum is, vanuit het standpunt van de lagere overheden, een beleidsinstrument om bepaalde doelstellingen, met name spreiding van hedendaagse beeldende kunst en vorming van een gedeelte van de inkomsten van kunstenaars te kunnen bewerkstelligen. De minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur heeft in haar Beleidsbrief Beeldend Kunstbeleid gesteld dat bij een taakverdeling tussen het Rijk, de provincies en de gemeenten, de provinciale overheden de verantwoordelijkheid hebben voor het spreidings- en afnamebeleid. Het effectueren van dit beleid via de kunstuitleen is niet los te zien van de infrastructuur van de kunstuitleencentra. In het algemeen betekent dit dat een verdeling van de gelden door de provincies aan gemeenten op inhoudelijke gronden dient te geschieden. Een zuivere kwantitatieve verdeling doet geen recht aan de door vele gemeenten jarenlang opgebouwde infrastructuur.

De provincie Zuid-Holland hanteert naast een kwantitatief criterium een achttal kwalitatieve criteria voor gemeenten die in aanmerking komen voor decentralisatie van gelden uit de Tijdelijke bijdrageregeling. Het kwantitatieve criterium is dat een gemeente meer dan 50.000 inwoners moet hebben. De kwalitatieve criteria zijn opgesteld door het wethoudersoverleg van een aantal middelgrote gemeenten. Wil een gemeente in aanmerking komen voor doordecentralisatie van Rijksgelden dan moet zij aan vijf van de acht criteria voldoen. De criteria zijn de volgende.

- a. Het feit dat een gemeente gedurende lange tijd de BKR heeft uitgevoerd en daardoor, meestal in regionaal verband, grote ervaring heeft opgedaan op het gebied van beeldende kunst en in het begeleiden van kunstenaars in opdrachtsituaties.
- b. De aanwezigheid van een gemeentelijke kunstuitleen of artotheek.
- c. Uitvoering van een percentageregeling met advisering door een commissie van deskundigen.
- d. Aanwezigheid van een afdeling moderne kunst van een gemeentelijk museum of expositieruimte voor moderne kunst.
- e. De exploitatie van ateliervoorzieningen voor beeldende kunstenaars.
- f. Deelname aan het Voorzieningsfonds voor Kunstenaars.
- g. Aanwezigheid van een door de gemeente gesubsidieerd grafisch atelier.
- h. Aanwezigheid in begroting van een fonds kunstopdrachten.

De Culturele Raad Zuid-Holland adviseert bij de selectie van gemeenten aandacht te schenken aan de volgende factoren.

- a. Alleen die gemeenten in aanmerking te laten komen die een actief beeldend kunstbeleid voeren en over een ambtenarenapparaat beschikken dat adequaat voor de uitvoering kan zorgdragen.
- b. Er moet sprake zijn van een beeldende kunstklimaat, waarbij het beleid zowel op de beeldende kunst als op de beeldende kunstenaars is gericht. Het beleid moet dus zowel produktiegericht als afnamebevorderend zijn.
- c. Versnippering van het budget moet worden tegengegaan. Hieruit volgt dat slechts een beperkt aantal gemeenten voor doordecentralisatie in aanmerking komt. Deze gemeenten worden geselecteerd aan de hand van de eerder genoemde inhoudelijke criteria.
- d. Bij de selectie dient ook gelet te worden op geografische spreiding.
- e. De Culturele Raad Zuid-Holland stelt voor dit laatste punt te koppelen aan een regio-indeling, waarbij een aantal gemeenten op inhoudelijke gronden de functie van centrumgemeente krijgen toebedeeld.

Bij de bepaling van de hoogte van het budget voor de gemeenten die de Rijksgelden direct

doorgedecentraliseerd krijgen spelen twee factoren een rol.

1. Het aantal kunstenaars woonachtig in de gemeente.
2. De relatie van de kunstbegroting tot het totale budget.

De provincie Zuid-Holland stelt zelf de volgende voorwaarden aan de gemeenten.

- a. De structurele subsidie zal direct inkomensvormend moeten zijn in die zin dat zij een bijdrage tot de instandhouding van de beroepsuitoefening moet opleveren.
- b. Het gemeentebestuur moet zich van artistiek inhoudelijk oordeel onthouden. Een commissie van deskundigen zal over de invulling en de besteding van het budget moeten adviseren. Het kwaliteitscriterium en de professionaliteit horen hierbij hoog in het vaandel te staan. Er zullen eenvormige voorschriften ten aanzien van de samenstelling en zittingsperiode van dergelijke commissies gehanteerd worden.
- c. Het is uitdrukkelijk niet de bedoeling dat provinciaal geld de plaats gaat innemen van gemeentelijk geld. De provincie Zuid-Holland raakt hier een precare zaak met betrekking tot de gemeentelijke bevoegdheid ten aanzien van de eigen financiële huishouding. Niettemin is de provincie van mening dat indien een gemeente een korting toepast op de eigen beeldende kunstbegroting dit aangemerkt moet worden als niet nakomen van de voorwaarden. Een dergelijk geval kan na de evaluatie ertoe leiden om naar die gemeente de doordecentralisatie niet te continueren.
- d. Op basis van overeenkomst tussen de provincie en de gemeenten vindt doordecentralisatie plaats en zal er na drie jaar een evaluatie plaatsvinden.

De provincie Zuid-Holland is duidelijk bezig met de opbouw van culturele infrastructuur. Zij ziet in dat intermediaire culturele instellingen niet kunnen functioneren in een geïsoleerde positie. Eisen als een actief beeldend kunstbeleid, regio-indeling en een beeldende kunstbeleid getuigen van inzicht in de bestaande situatie en een visie op ontwikkeling op de lange termijn.

De provincie Zeeland stelt de volgende eisen aan gemeentelijke uitleenpunten.

- a. Een uitleenpunt dient een voldoende aantal uren open te zijn.
- b. Een uitleenpunt dient in een goede accommodatie te worden gehuisvest (hierbij wordt niet alleen gekeken naar de toegankelijkheid ervan, maar ook bijvoorbeeld de geschiktheid voor presentatie van de uit te lenen werken, de ligging van het pand e.d.).
- c. Een uitleenpunt dient geleid te worden door ter zake deskundige personen.
- d. Een uitleenpunt dient over voldoende draagvlak te beschikken (onder andere aantal abonnees, inwonertal, regio, e.d.).
- e. De gemeente dient zich duidelijk uit te spreken dat met verantwoordelijkheid draagt voor het reilen en zeilen van het eigen uitleenpunt.

De provincie Groningen stelt voorwaarden voor de ondersteuning van een kunstuitleenpunt. Deze zijn:

- a. De gemeente, waarin de kunstuitleen/artotheek is gevestigd, garandeert de exploitatie van deze instelling.
- b. De kunstuitleen/artotheek is minimaal 2 dagdelen per week geopend.
- c. De instelling beschikt over een voor de taakuitoefening geschikte huisvesting en een doelmatig functionerende administratieve organisatie. Ten aanzien van de uitleencijfers is de instelling in staat een accountantsrapport over te leggen.
- d. De collectie wordt samengesteld op basis van kwaliteit en draagt een bovenlokaal karakter.
- e. De selectie geschiedt door een onafhankelijke commissie van ter zake deskundigen, waarvan tenminste een deel uit beeldende kunstenaars bestaat.
- f. De aanwezigheid van een selectie-reglement.
- g. Tarieven en voorwaarden dienen in een reglement voor abonnees te zijn vastgelegd.
- h. De instelling neemt geen werk in consignatie en keert minimaal 10% van de aankoopprijs aan de kunstenaar uit.
- i. In bijzondere gevallen is het mogelijk ontheffing te verlenen om aan een of meer genoemde voorwaarden te voldoen.

De overige provincies stellen, zover als blijkt uit de geraadpleegde stukken, geen eisen aan

gemeenten waar de gesubsidieerde kunstuitleencentra zijn gevestigd.

De verantwoordelijkheid voor zaken aangaande die infrastructuur, zoals financiering van de exploitatie, personeel, huisvesting en dergelijke ligt bij de gemeentelijke overheden. Een koppeling tussen de subsidietoekenning van de provinciale overheden en de beleidsmatige en financiële ondersteuning van de gemeentelijke overheden is een van de belangrijkste voorwaarden voor verbetering van de infrastructuur van de kunstuitleen in Nederland. Tevens kan dit een belangrijke stimulans zijn voor de professionalisering van deze publieksvoorziening.

Enkele voorwaarden die aan een dergelijke koppeling gesteld moeten worden zijn:

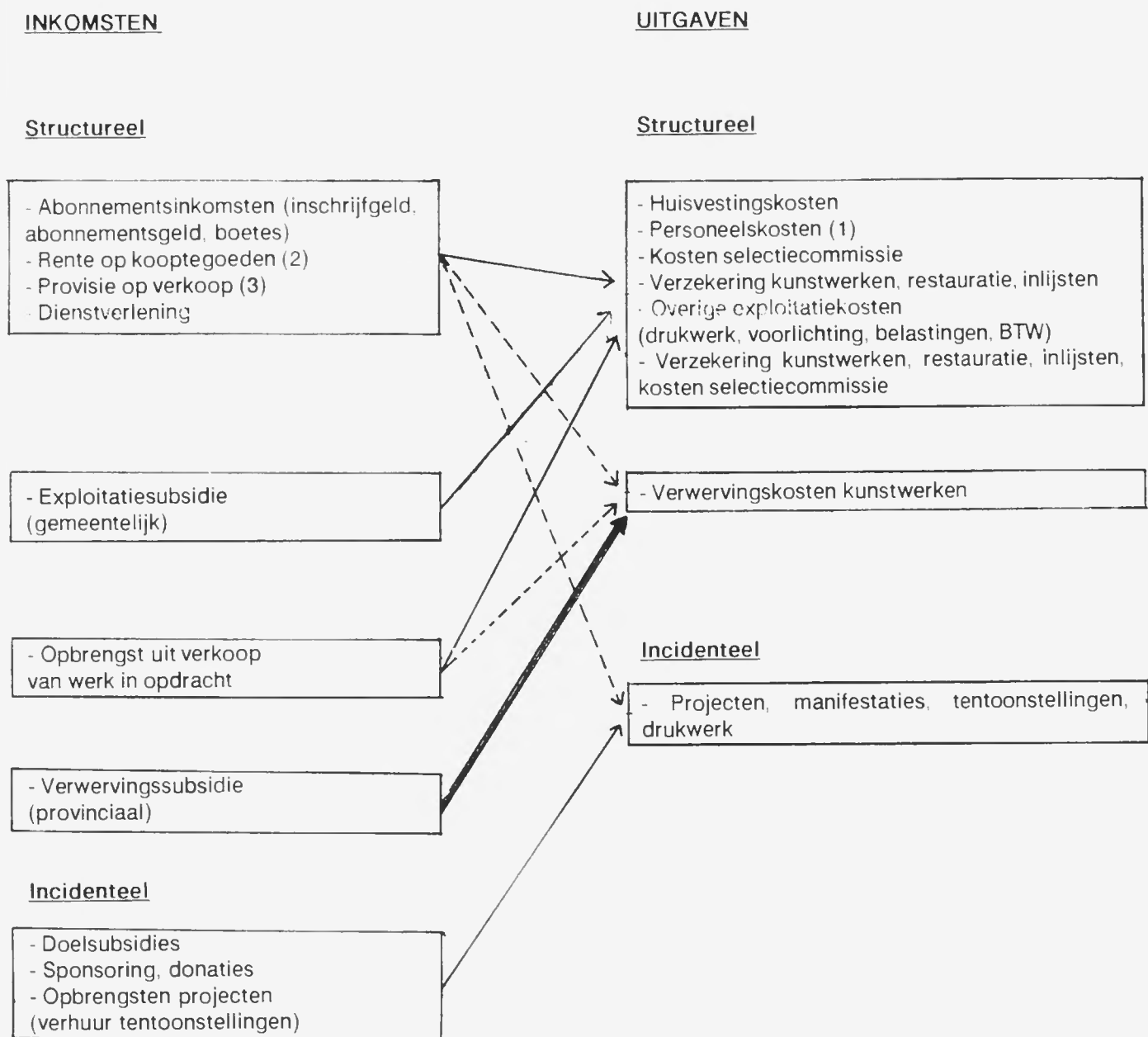
- deze koppeling mag niet leiden tot een overmaat aan administratieve handelingen bij de kunstuitleencentra;
- de koppeling moet op een eenvoudige wijze toetsbaar zijn;
- de koppeling moet zodanig worden ingevuld dat de instellingen voor kunstuitleen de maximale ruimte krijgen in hun bedrijfsvoering.

Bij een koppeling tussen de provinciale en gemeentelijke ondersteuning van een kunstuitleencentrum verdient het systeem van een vaste vorm van financiering vanuit de gemeenten veruit de voorkeur. Kunstuitleencentra zijn zelf uiteraard het meest deskundig op het terrein van hun eigen bedrijfsvoering. Een vaste vorm financiering van de exploitatie geeft de meeste ruimte voor het ontwikkelen van een optimale bedrijfsvoering en het bereiken van een hoog rendement. Een vaste vorm van financiering is bijvoorbeeld het voor een middellange termijn toekennen van een vast bedrag voor de exploitatie. Eigen baten worden dan weer geherinvesteerd in de instelling voor kunstuitleen. Bij financiering van een exploitatietekort is de hoogte van de subsidie ieder jaar onduidelijk en worden in feite de eigen baten van de exploitatiesubsidie afgetrokken. De gemeenten kunnen bij het toekennen van een vaste subsidie voor de exploitatie uiteraard randvoorwaarden stellen aan de instelling. Deze randvoorwaarden kunnen de volgende zijn:

- De instelling voor kunstuitleen draagt zorg voor een goed beheer van de collectie en presentatie daarvan aan het publiek.
- De instelling voor kunstuitleen draagt zorg voor een goed personeelsbeleid, uitgedrukt in functieomschrijvingen. Aan bepaalde functies dienen bepaalde salariscategorieën te worden gekoppeld. Afstemming hierover tussen gemeenten is noodzakelijk.
- De instelling voor kunstuitleen draagt zorg voor een optimale toegankelijkheid in haar bereikbaarheid en openingstijden.
- De instelling voor kunstuitleen legt verantwoording af over het gevoerde beleid door middel van een inhoudelijk en financieel jaarverslag dat goedgekeurd moet worden door een accountant.

Ter verduidelijking geeft schema 1 de verhouding tussen de verschillende geldstromen in een kunstuitleencentrum.

SCHEMA 1: EXPLOITATIE KUNSTUITLEENCENTRUM

- groeipercentage gemiddeld 10 % per jaar
- uitleentarieven (56% van de instellingen) gerelateerd aan waarde werk
- gemiddeld 150 werken per jaar verkocht
- 30% verkoopprovisie (63% van de instellingen)

Bepaling gewenste verhouding exploitatiesubsidie - eigen inkomsten
aanloopjaren: 90% - 10% 80% - 20%; stabilisatie op 70% - 30% of 60% - 40%

(1) Aanbeveling FKU: per week aanstelling minimaal 16 uur. Openstelling minimaal drie dagen, 12 uur per week, waarvan één avond- of weekendopenstelling.

(2) Gewenste verhouding: minimaal 40% abonnement; 60% kooptegoed; maximaal 30% abonnement, 70% kooptegoed.

(3) Richtlijn FKU: maximaal 30%.

Om de instellingen voor kunstuitleen meer ruimte te geven voor het ontwikkelen van educatieve en voorlichtende projecten, die essentieel zijn voor het effectueren van de doelstelling van sociale spreiding, zouden gemeentelijke overheden een apart budget voor dergelijke activiteiten kunnen reserveren, dat op projectbasis kan worden aangevraagd.

Een andere mogelijke maatregel om het rendement van een instelling voor kunstuitleen te bevorderen is het hanteren van een financieringssysteem dat ontwikkeld is door de provincie Noord-Holland.⁴ Daar wordt de verdeelsleutel van de beschikbare gelden van de provinciale overheid bepaald naar rato van het netto-abonnementsgeld, inwonersaantallen van gemeenten en een basisbedrag van f 10.000,- per kunstuitleen. Deze wijze van financiering is in feite een premie op de eigen baten van de kunstuitleencentra. Indien aan een dergelijk financieringsmodel ook een maximum abonnementstarief wordt verbonden, wordt de afstemming van tarievieringen voor het publiek in de provincie gegarandeerd. Bovendien wordt er een prikkel geschapen om de uitbreiding van eigen inkomsten niet alleen bij het bestaande publiek te zoeken, maar de inspanning ook te richten op bevordering van participatie van nog niet bereikte publieksgroepen. Een dergelijk model kan behoed worden voor open-eindefinanciering door een plafond te stellen aan de provinciale bijdrage. Dit plafond kan bestaan uit het bepalen van een vast percentage van de gelden van het rijk. Om de inkomstenvormende werking van dit model optimaal te houden is een koppeling met de herinvesteringsmaatregel en de voorwaarde van een minimumpercentage huurvergoeding voldoende.

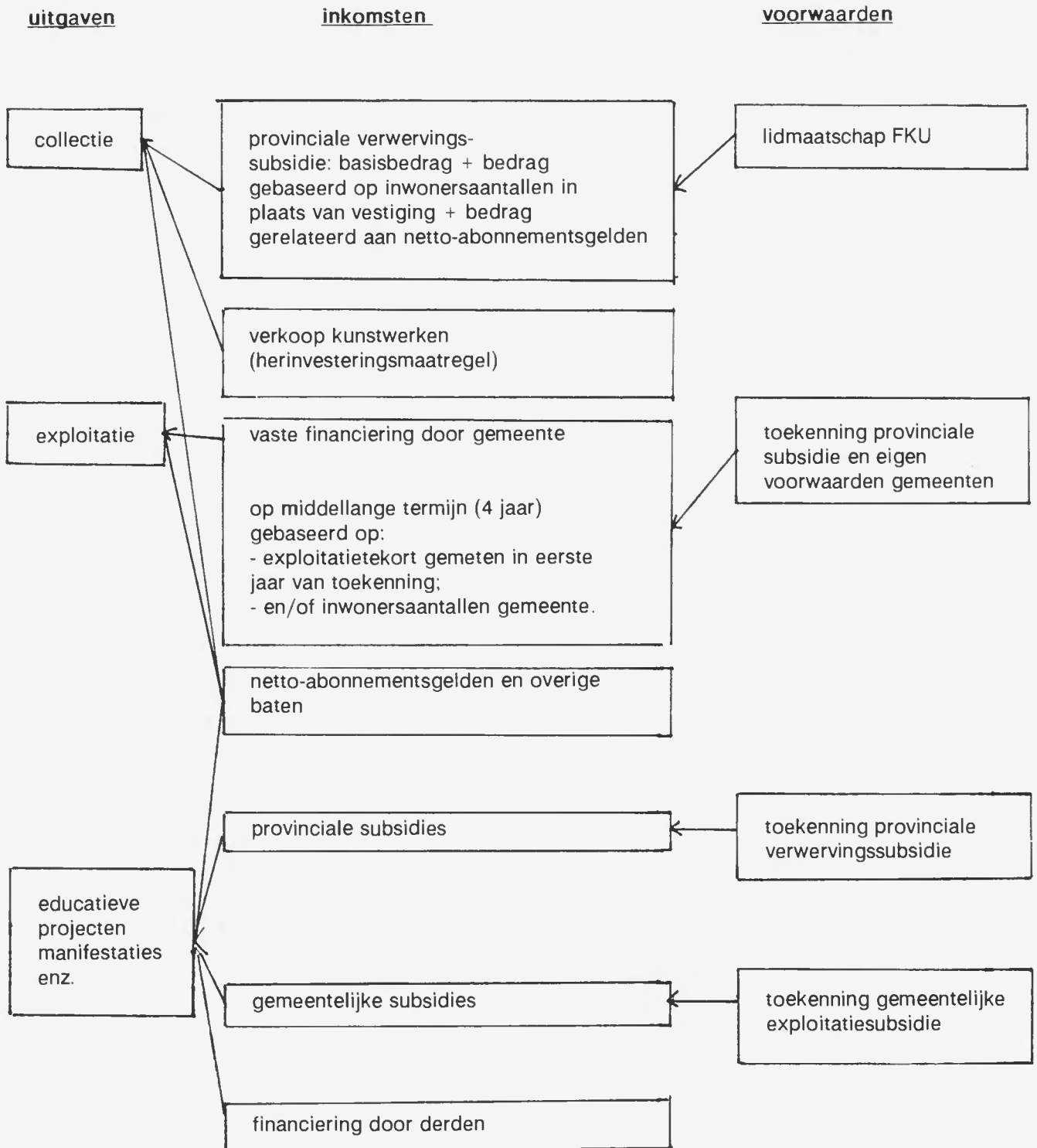
De Federatie Kunstuitleen is van mening dat tarieven verbonden dienen te zijn aan de geboden dienstverlening. Dit omvat de waarde van het kunstwerk, openingstijden, huisvesting, bereikbaarheid, eventuele begeleiding een haal- en brengdienst enzovoorts. De particuliere tarieven zijn nu gemiddeld f 6,- per maand, per kunstwerk, zonder spaartegoed. Indien er een betere collectie aan het publiek kan worden aangeboden en de dienstverlening merkbaar wordt verbeterd is een verhoging van de tarieven gerechtvaardigd. Er zal echter altijd door een systeem van prijsdifferentiatie een financieel laagdrempelig abonnement moeten blijven bestaan. Kunstuitleencentra zouden hun tarieven zelf moeten kunnen bepalen aan de hand van eerder genoemde factoren. De SBK's hebben die vrijheid en hanteren dan ook over het algemeen een op enerzijds op de dienstverlening, anderzijds op de vraag van het publiek afgestemde tarieviering. Bij artotheken ligt dat anders. Daar worden de tarieven meestal door de politiek bepaald. Vele politici verkeren, ondanks alle verrichte onderzoeken naar de verhouding tussen culturele participatie en financiële laagdrempeligheid, nog steeds in de veronderstelling dat lage tarieven sociale spreiding zouden bewerkstelligen. *Dit is dus nog nooit aangetoond.* Het zou interessanter zijn om de prijselasticiteit van de tarieven van de kunstuitleen te onderzoeken en te kijken bij welke grenzen hoeveel publiek afhaakt.

Verder vloeien de eigen baten van vele artotheken terug in de algemene middelen van de gemeenten. Daardoor is de werkelijke omvang van de exploitatiesubsidie niet vast te stellen. Bovendien geeft een dergelijke structuur geen enkele prikkel aan een instelling om de eigen baten te verhogen, noch door middel van tariefsverhoging, nog door uitbreiding van de aantallen abonnementen. Tarieven van kunstuitleencentra zijn onlosmakelijk verbonden met het functioneren van de instelling. Kunstuitleencentra zijn zelf het meest deskundige op het terrein van hun eigen bedrijfsvoering. De eerder omschreven modellen voor toekenning van de verwervingssubsidie en exploitatiesubsidie gecombineerd met vrijheid, binnen de door deze modellen gestelde randvoorwaarden, in eigen bedrijfsvoering zou kunnen resulteren in een bloeiende culturele voorziening. Politieke standpunten, gebaseerd op foutieve veronderstellingen, mogen deze ontwikkeling niet in de weg staan.

Een algemeen financieringsmodel voor instellingen voor kunstuitleen wordt beschreven in schema 2.

⁴ De provincie Zuid-Holland hanteert een vergelijkbare verdeelsleutel, maar gebruikt als variabele factor het aantal uitleningen. Het aantal uitleningen is in feite een maat uit de bibliotheekwereld. Een groot aantal uitleningen zegt weinig over het functioneren van een instelling voor kunstuitleen. Het is een indicatie voor de omvang van de collectie, de leentermijn (drie maanden of zes maanden) en de mate waarin het publiek (on)tevreden is met het geleende kunstwerk.

Schema 2. Financieringsmodel kunstuitleencentrum

Indien een provincie gelden voor verwervingssubsidie uitbetaald aan een centrale hoofdvestiging, die een dependance ondersteund, kan worden volstaan met het voor de middellange termijn bepalen van de omvang van de subsidie, waarin de reële groei van de publieke belangstelling een factor moet zijn. De kwaliteit van de instelling voor kunstuitleen wordt voldoende gewaarborgd door het lidmaatschap van de FKU. Alle provinciale netwerken, behalve die van de provincie Utrecht, zijn lid van de Federatie Kunstuitleen.

1.7. Kwaliteitsbewaking

De provinciale overheden subsidiëren de collectieverwerving van kunstuitleencentra. Een van de bepalingen van de Tijdelijke bijdrageregeling luidt dat bij de toekenning van subsidie aan een beleidsinstrument men zich uitsluitend laat leiden door een beoordeling van artistieke kwaliteit, waartoe men zich laat adviseren door onafhankelijke deskundigen. Enkele maatregelen kunnen de kwaliteit van het aanbod aan het publiek bevorderen.

1. Collectieverwerving geschiedt uitsluitend op advies van een onafhankelijke selectiecommissie. De selectiecommissie kan besluiten om de verwerving van kunstwerken bij door de commissie aangewezen kunstenaars te delegeren aan de directeur van de instelling voor kunstuitleen.
2. Onafhankelijk betekent dat leden van een selectiecommissie niet op enigerlei wijze verbonden zijn aan de financiers van de instelling voor kunstuitleen of aan de kunstuitleen zelf. Leden van een selectiecommissie dienen uitsluitend op persoonlijke titel vanwege hun specifieke deskundigheid te worden benoemd. Ondanks de bepaling in de Tijdelijke bijdrageregeling betreffende de onafhankelijkheid van selectie- en adviescommissies, nemen in vele commissies provinciale en gemeentelijke ambtenaren plaats. De onafhankelijkheid van commissies zou strikter moeten worden gecontroleerd.
3. Er dient een reglement voor de commissie te zijn, waarin zaken als voordrachtsrecht, benoeming, zittingsperiode, vergoedingen en profielschetsen zijn opgenomen. De Federatie Kunstuitleen streeft naar verwezenlijking van een landelijk model voor een selectiereglement.
4. Om het gevaar van protectionisme tot het minimum te beperken dient de commissie een bovenlokaal karakter te hebben. De Federatie Kunstuitleen wijst iedere vorm van regionaal protectionisme af.
5. In het inhoudelijke jaarverslag dient verantwoording over de collectieverwerving te worden afgelegd en het te voeren collectiebeleid, gebaseerd op een analyse van de bestaande collectie, te worden omschreven.
6. De wijze van selectie moet zodanig zijn dat de kwaliteit van een autonoom kunstwerk bepaald kan worden. Pre-selectie van kunstenaars via atelier- en galeriebezoek en het spreiden van selecties, zodat er niet teveel kunstwerken in een keer beoordeeld moeten worden, is aan te bevelen. Pre-selectie kan geschieden door de instelling voor kunstuitleen, die het werk van bepaalde kunstenaars onder de aandacht van de selectiecommissie kan brengen.
7. Werk van beroepsmatig werkende kunstenaars komt primair in aanmerking voor selectie. De beoordeling van kunstwerken voor de collecties van kunstuitleencentra geschiedt echter op grond van het kwaliteit van het aangeboden kunstwerk. De beroepsmatigheid van kunstenaars is als criterium ondergeschikt aan het kwaliteitscriterium.

De provincie Zuid-Holland stelt de volgende randvoorwaarden aan de taken en samenstelling van advies- en selectiecommissies.

- a. Alle uitingen van eigentijdse beeldende kunst dienen een kans te maken.
- b. De commissie dient regelmatig van samenstelling te veranderen, opdat er van enige doorstroming sprake is. Daarbij denkt de provincie aan een maximale zittingsduur van één lid van maximaal 3 à 4 jaar.
- c. De samenstelling van de commissie dient tenminste te bestaan uit twee deskundigen (kunstenaars) en één kenner (bijvoorbeeld kunsthistoricus). Overigens kan de provincie Zuid-Holland zich zeer goed vinden in een samenstelling van drie kunstenaars en twee kenners. Ambtelijke beïnvloeding dient te allen tijde voorkomen te worden.

De kunstuitleen is een breed platform voor hedendaagse beeldende kunst in Nederland. Een van de doelstellingen van de bij de Federatie Kunstuitleen aangesloten instellingen is het aanbieden

van een representatieve collectie voor de verschillende stromingen en technieken in de hedendaagse Nederlandse beeldende kunst. De Federatie Kunstuitleen is van mening dat instellingen voor kunstuitleen binnen het kader van een representatieve collectie dienen te streven naar een kwalitatief zo hoogwaardig mogelijk aanbod. Het aanbod van een representatieve collectie sluit het verkrijgen van een eigen identiteit door middel van een gericht collectiebeleid niet uit. Elke instelling voor kunstuitleen dient zelf de verhouding tussen een breed aanbod en een eventueel specialisme te bepalen. Een dergelijk uitgangspunt voor het collectiebeleid van kunstuitleencentra kan resulteren in een landelijk breed en gevarieerd aanbod aan het publiek.

1.8. Taakafbakening tussen provincies, gemeenten en instellingen voor kunstuitleen: conclusies en aanbevelingen

De provinciale overheden verwezenlijken met hun ondersteuning van de collectieverwerving van kunstuitleencentra een belangrijk deel van het spreidings- en afnamebeleid. Dit spreidings- en afnamebeleid kan door het hanteren van sturingsmechanismen beter worden gerealiseerd dan zonder het stellen van eisen aan gemeenten en instellingen voor kunstuitleen. Afstemming van taken tussen provinciale overheden en gemeentelijke overheden over de te hanteren sturingsmechanismen is noodzakelijk voor goed functionerende kunstuitleencentra. Op dit moment heeft de provincie de verantwoordelijkheid voor de collectieverwerving van de kunstuitleencentra. Voor de provincie zijn een aantal aspecten van de collectieverwerving van belang.

1. De kwaliteit van de collectie dient zo hoog mogelijk te zijn.
2. De wijze van collectieverwerving moet zodanig zijn dat er een zo groot mogelijk inkomensbevorderend effect voor kunstenaars uit voortvloeit.
3. De organisatie van verwerving van de collectie en de presentatie aan het publiek moet aan een aantal minimumeisen voldoen.

Punt 1 kan bevorderd worden door het stellen van voorwaarden door de provincie zoals omschreven in paragraaf 1.7. De verwezenlijking van punt 2 kan worden bereikt door de volgende voorwaarden aan de subsidietoekenning van de provincie te verbinden.

- a. Het stellen van de herinvesteringsvoorwaarde van de provincie Noord-Brabant, zoals omschreven in paragraaf 1.5.
- b. Het stellen van een voorwaarde van een minimumpercentage huurvergoeding.
- c. Het stellen van de voorwaarde dat primair werk van beroepsmatig werkende kunstenaars in aanmerking komen voor selectie.

Punt 3 kan worden bevorderd door het stellen van voorwaarden bij de toekenning van de provinciale subsidie die aan gemeenten of instellingen voor kunstuitleen.

Een formulering van de koppeling van provinciale ondersteuning en gemeentelijk draagvlak wordt gehanteerd door de provincie Groningen: "De gemeente waarin de kunstuitleen/artotheek is gevestigd, garandeert de exploitatie van deze instelling". De provincie Zuid-Holland stelt: "Een kunstuitleen dient inzake exploitatie, huisvesting en personeel door de gemeente gefinancierd te worden". Zie hiervoor verder paragraaf 1.6. Het minimale niveau van exploitatie van een instelling voor kunstuitleen wordt omschreven in de lidmaatschapsvoorwaarden van de FKU (bijlage A).

Een opvallende tendens in het provinciale beleid ten aanzien van de kunstuitleen in de laatste jaren is het stellen van voorwaarden bij de toekenning van verwervingssubsidies. Er worden voorwaarden gesteld aan gemeenten en -veel vaker- aan de instellingen voor kunstuitleen. Deze voorwaarden zijn per provincie opgesomd in de bijlagen B en C. Net als het feit dat iedere provincie op dit moment een eigen verdeelsleutel hanteert, dreigt ook het gevaar dat iedere provincie haar eigen voorwaarden gaat stellen. Voordat er nu 12 verschillende provinciale werkgroepen gaan vergaderen, rapporten schrijven, eindeloze reeksen vergaderingen met vertegenwoordigers van gemeenten en van de instellingen voor kunstuitleen worden belegd en nog meer rapporten, onderzoeken, nota's en notities worden geproduceerd, is een oriëntatie op

de landelijke, door instellingen voor kunstuitleen onderschreven voorwaarden misschien aan te bevelen.

De Federatie Kunstuitleen streeft er niet naar alle instellingen voor kunstuitleen in Nederland te uniformeren. Zij is er wel van overtuigd dat afstemming kan leiden tot een meer gelijkmatige ontwikkeling van de kunstuitleen in Nederland en tot een rechtvaardiger beleid ten aanzien van de kunstenaars. De ontwikkeling van de kunstuitleen is, na een fase van opbouw, op dit moment het beste te omschrijven in termen van professionalisering en verdieping. Dit proces is echter niet alleen de verantwoordelijkheid van de instellingen voor kunstuitleen. De financierende overheden dienen dit proces te ondersteunen door een zakelijke houding, waarbij onderkend wordt dat de kunstuitleen, wil deze zich voorspoedig ontwikkelen, garanties nodig heeft voor haar continuïteit en ruimte nodig heeft voor een eigen beleid. Ruimte voor beleid bestaat niet uit stilte, maar uit heldere afspraken voor een langere termijn dan één jaar.

In paragraaf 1.6 worden de taken van een gemeente nauwer omschreven. Indien een gemeente onvoldoende middelen beschikbaar stelt voor het op verantwoorde wijze exploiteren van een instelling voor kunstuitleen zou de provincie bij een aantoonbaar onvoldoende functioneren van de betreffende instelling van ondersteuning af moeten zien en haar inspanningen reserveren voor de gemeenten die voldoende draagvlak aanbieden. Geografische spreiding zou in dat geval via een systeem van dependances of leententoonstellingen kunnen worden bevorderd. Indien de kunstuitleen echter een zeer lage prioriteit heeft binnen het gemeentelijke kunstbeleid en de organisatie vanwege gebrek aan ondersteuning beperkt wordt tot een ongeschikte huisvesting en een vrijwilligersbezetting moeten de grenzen van het provinciale spreidingsbeleid worden erkend.

Als laatste; sturingsmechanismen en subsidievoorwaarden verkrijgen hun maximale effect door controle op de uitvoering van de gestelde maatregelen. Instellingen voor kunstuitleen dienen regelmatig door de subsidiegevers op hun functioneren te worden getoetst. Dit kan in eerste instantie aan de hand van inhoudelijke en financiële jaarverslagen. Deze verslagen zouden volgens een vast en vergelijkbaar model moeten worden opgesteld. Verder zouden regelmatige publieksonderzoeken gehouden moeten worden. Nieuwe vestigingen zouden niet zonder een haalbaarheidsonderzoek moeten worden opgericht.

De FKU hanteert eisen voor het lidmaatschap. De leden van de FKU, het overgrote deel van de gesubsidieerde instellingen voor kunstuitleen in Nederland, onderschrijven deze eisen. De FKU is in de nabije toekomst van plan haar leden te toetsen met regelmatig terugkerende beoordelingen. De subsidiëring van instellingen voor kunstuitleen dient verbonden te zijn aan het lidmaatschap van de FKU. Dit was in het verleden een eis bij toekenning van subsidies aan kunstuitleencentra tussen 1973 en 1977.

De controle op het functioneren en de ontwikkeling van kunstuitleencentra kan worden gedelegeerd aan de FKU. De provincie Noord-Brabant heeft het lidmaatschap van de FKU voor te subsidiëren instellingen verplicht gesteld. Daarmee heeft zij de kwaliteitsbewaking van de instellingen gedelegeerd aan de FKU. De eerste rapportage over instellingen in Noord-Brabant vindt eind 1990 plaats.

BIJLAGE A. LIDMAATSCHAPSVOORWAARDEN FEDERATIE KUNSTUITLEEN

De Federatie Kunstuitleen is de landelijke organisatie van zelfstandige - in Nederland gevestigde en werkzame - instellingen voor kunstuitleen die opereren zonder winstoogmerk.

De instellingen voor kunstuitleen die lid zijn van de Federatie Kunstuitleen (FKU) hebben met elkaar de volgende doelstellingen en taken gemeen:

- spreiding van hedendaagse beeldende kunst - zowel geografisch als over de verschillende lagen van de bevolking - door middel van de uitleen en verkoop van kunstwerken;
- het waar mogelijke versterken van de economische positie van de beeldende kunstenaars door het huren en verhuren, kopen en verkopen van werken van hedendaagse beeldende kunst;
- het stimuleren van de belangstelling en het bevorderen van de betrokkenheid bij hedendaagse beeldende kunst door het geven van voorlichting en het organiseren van educatieve projecten.

Bij de Federatie Kunstuitleen zijn, per september 1989, 44 instellingen voor kunstuitleen (hoofdvestigingen) aangesloten die tezamen ruim 67 uitleenpunten vertegenwoordigen.

De Federatie Kunstuitleen kent een bestuur, bestaande uit vertegenwoordigers van de lidinstellingen en een enkel "buitenlid" waaronder de voorzitter. Daarnaast is er de Algemene Ledenvergadering die enkele malen per jaar bijeenkomt.

Ook zijn er meer of minder permanente commissies ingesteld, die onder verantwoordelijkheid van het bestuur specifieke aspecten verzorgen. Een daarvan is de strategiecommissie.

Deskundigheidsbevordering wordt deels binnen de FKU voorbereid en uitgevoerd en deels verzorgd door de landelijke stichting LSBK.

DOEL EN TAKEN VAN DE FEDERATIE KUNSTUITLEEN

De Federatie Kunstuitleen stelt zich ten doel de belangen van de Kunstuitleen in Nederland te behartigen door middel van:

- het onderhouden van contacten met de overheid en met voor kunstuitleen relevante organisaties;
- het bevorderen van de kunstuitleen en de samenwerking tussen de afzonderlijke uitleeninstellingen;
- het bewaken en zonodig verbeteren van de kwaliteit van de collectievorming en het functioneren van de uitleeninstellingen;
- het verzorgen van de landelijke publiciteit en promotie van de kunstuitleen;
- het ondersteunen van de lidinstellingen onder meer door informatie-uitwisseling, advisering en het bevorderen van de deskundigheid;
- het organiseren van bijzonder projecten.

LANDELIJKE BUREAU

Het ministerie van WVC heeft, met ingang van augustus 1989, voor de periode van drie jaar een subsidie toegezegd ten behoeve van het Landelijke Bureau van de Federatie Kunstuitleen.

Het ministerie gaat er van uit dat het Landelijke Bureau na drie jaar zichzelf zal moeten bedruipen. Het FKU-bestuur ziet het als een doelstelling de eigen inkomsten uit contributie en activiteiten geleidelijk op te voeren.

Tot de taakstelling van het Landelijke Bureau behoren:

- het uitvoeren van sekretariaatsfuncties ten behoeve van bestuur, ledenvergadering en commissies;
- het voeren van een leden- en contributie-administratie;
- het bewaken van de continuïteit van de FKU en de voorbereiding en uitvoering van bestuursbesluiten;
- het initiëren en coördineren van projecten;
- het adviseren en informeren van de leden (consulentfunctie);
- het behartigen van de externe contacten en het PR-beleid in nauw overleg met bestuur en

- publiciteitscommissie;
- het werven van fondsen ten behoeve van FKU-activiteiten.

LEDEN / ASPIRANTLEDEN VAN DE FEDERATIE KUNSTUITLEEN

Leden van de Federatie Kunstuitleen zijn uitleeninstellingen die zijn getoetst op en voldoen aan de voorwaarden verbonden aan het lidmaatschap van de FKU en op grond daarvan door de ledenvergadering zijn geaccepteerd. De ledenvergadering kan bepalen dat voor alle leden, periodiek of incidenteel, hertoetsing moet plaatsvinden. Een lid vertegenwoordigd 1 stem in de ledenvergadering.

Aspirantleden zijn nieuwe initiatieven, startende uitleeninstellingen en/of uitleeninstellingen die nog niet aan alle voorwaarden voor het lidmaatschap voldoen en als aspirantlid door de ledenvergadering zijn geaccepteerd.

Het aspirantlidmaatschap geldt voor de duur van 1 jaar met een mogelijke verlenging voor nogmaals 1 jaar. Na een jaar vindt een toetsing plaats op grond waarvan wordt vastgesteld of het aspirantlid als volwaardig lid kan worden geaccepteerd of dat het aspirantlidmaatschap met een jaar kan/moet worden verlengd. Indien bij een volgende toetsing, na twee jaar, het aspirantlid nog steeds niet aan de voorwaarden voldoet eindigt het aspirantlidmaatschap en daarmee het recht op lidmaatschap.

Een aspirantlid heeft geen stemrecht in de ledenvergadering.

CONTRIBUTIE

De contributie voor leden en aspirantleden wordt jaarlijks door de ledenvergadering vastgesteld.

Leden

Voor 1989 bedraagt de contributie voor leden f 500,- per jaar, per lid. Leden met dependances betalen in aanvulling daarop f 150,- per jaar, per dependance.

Aspirantleden

Voor 1989 bedraagt de contributie voor aspirantleden f 250,- per jaar, per aspirantlid.

Reductie

Aan nieuwe leden/aspirantleden kan, in bepaalde gevallen en uitsluitend in het jaar van aanmelding, reductie op de geldende contributie worden verleend.

A. VOORWAARDEN VERBONDEN AAN HET LIDMAATSCHAP VAN DE FKU

De voorwaarden waaraan een uitleeninstelling moet voldoen om lid te kunnen worden/zij van de Federatie Kunstuitleen zijn bepaald in de statuten van de FKU en in de aanvullende en nader uitgewerkte regels en regelingen (onderstaand en bijgaand), welke zijn vastgesteld door de ledenvergadering.

Deze voorwaarden hebben betrekking op:

- A. De organisatie
- B. De collectie
- C. De selectie beeldende kunst
- D. De abonnementsstarieven en de uitleenvoorwaarden
- E. De relatie met de kunstenaars
- F. Overige voorwaarden

A. De organisatie

1. Rechtspersoon zonder winstoogmerk (vereniging, stichting, overheid).
2. Met doelstelling en taken gericht op de uitleen en verkoop van en de voorlichting over hedendaagse beeldende kunst.
3. Waarbij de professionaliteit van de kunstuitleen tot uitdrukking komt in:
 - de aanwezigheid van tenminste een deskundige en betaalde beroepskracht in vaste dienst;
 - de wijze van presentatie van de beeldende kunst en de daarmee samenhangende activiteiten;

- een voor de taakuitvoering geschikte huisvesting;
- een doelmatig functionerende administratieve organisatie.

B. De collectie

1. Samenstelling op basis van kwaliteit.
2. Representatief voor de verschillende stromingen en technieken in de hedendaagse, Nederlandse beeldende kunst.
3. Samenstelling op basis van een zo groot mogelijke geografische herkomst van werken van beeldende kunst.

C. De verwerving en selectie van de beeldende kunst

1. Selectie door een onafhankelijke commissie van terzake-deskundigen waarvan tenminste een deel uit beeldende kunstenaars bestaat.
2. De aanwezigheid van een selectiereglement.
3. Professionele organisatie van de verwerving van de werken en van de selectieprocedure.
4. Besteding van tenminste 60% van het jaarbudget (verwervingssubsidie) voor beeldende kunstverwerving rechtstreeks bij de kunstenaars.

D. De abonnementstarieven en de uitleenvoorwaarden

1. De tarieven dienen gebaseerd te zijn op tenminste 2 soorten abonnementen:
 - een met een spaar-/kooptegoed;
 - een zonder spaar-/kooptegoed.
2. Tarieven en uitleenvoorwaarden dienen in een reglement voor de abonnees te zijn vastgelegd.

E. De relatie met de kunstenaars

1. Wederzijds rechten / plichten voortkomende uit de relatie kunstenaar / instelling dienen in een reglement te zijn vastgelegd.
2. De instelling verplicht zich tot jaarlijkse uitbetaling aan de kunstenaar van een percentage van de verkoopwaarde van de door de instelling van de kunstenaar gehuurde kunstwerken, ongeacht of deze werken in betreffend jaar daadwerkelijk zijn uitgeleend.
3. De hoogte van het aan de kunstenaar te betalen huurpercentage dient niet lager te zijn dan het door de ledenvergadering van de Federatie Kunstuitleen vastgestelde minimum. (Het minimum is op dit moment 10%; gestreefd wordt naar 15%).
4. Bij aankoop en verkoop van kunstwerken van/voor kunstenaars dient het te berekenen provisiepercentage in regel niet hoger te zijn dan 30% van de verkoopwaarde van de betreffende kunstwerken.

F. Overige voorwaarden

- Verder gelden als voorwaarden de door de ledenvergadering vast te stellen / vastgestelde besluiten inzake handhaving en/of bijstelling van de lidmaatschapsvoorwaarden en andere gezamenlijk regelingen zoals:
- de regeling overschrijven van spaar- en kooptegoeden.

BEOORDELINGSPROCEDURE

1. Oriëntatie op de aangemelde uitleeninstelling door het Landelijke Bureau.
2. Indiening van de aanvraag bij het bestuur, voorzien van de door het Landelijke Bureau gevraagde standaardgegevens.
3. Beoordelingscommissie oriënteert zich zonodig ter plaatse.
4. Advies van de beoordelingscommissie aan het bestuur.
5. Bestuursvoorstel aan de ledenvergadering: besluitvorming.

B. SAMENSTELLING BEOORDELINGSCOMMISSIE

De beoordelingscommissie toetst of een uitleeninstelling voldoet aan de voorwaarden verbonden aan het lidmaatschap van de FKU. De beoordeling geschiedt aan de hand van de door het Landelijke Bureau verzamelde gegevens en zonodig onderzoek ter plaatse. De beoordelingscommissie brengt van haar bevindingen verslag uit aan het bestuur en adviseert het bestuur over toelating of afwijzing van de uitleeninstelling die zich heeft aangemeld voor het lidmaatschap van de FKU.

In het geval van hertoetsing van leden van de FKU adviseert de commissie het bestuur inzake continuering of beëindiging van het lidmaatschap.

De beoordelingscommissie bestaat uit het hoofd van het Landelijke Bureau en 2 leden die namens hun uitleenorganisatie zijn afgevaardigd in de ledenvergadering van de FKU.

De benoeming van de leden van de beoordelingscommissie geschiedt door het bestuur. De zittingstermijn van de FKU-leden in de commissie is 2 jaar.

Per oktober 1989 is de beoordelingscommissie als volgt samengesteld:

- mevrouw S. ter Kuile, hoofd Landelijk Bureau

- mevrouw E. Wagemans, lid FKU

- de heer P. Winters, lid FKU

Mevrouw B. Bakema en de heer F. van der Vaart, beiden leden van de FKU, zijn vaste vervangers.

BIJLAGE B. PROVINCIALE NETWERKEN NADER BEKEKEN

B.1 Inleiding

Op dit moment hebben de provincies Groningen, Friesland, Drenthe, Utrecht, Limburg en Gelderland gekozen voor een model, bestaande uit een centrale kunstuitleen met een aantal dependances. Flevoland en Zeeland hebben het voornemen een dergelijk model te realiseren. In de bestaande provinciale netwerken voor kunstuitleen zijn een aantal organisatievormen te onderscheiden.

B.2 Stichting Beeldende Kunst

Een Stichting Beeldende Kunst (SBK) is in essentie een organisatie die los staat van een overheid. Een SBK wordt beheerd door een directeur, coördinator of beheerder en wordt bestuurd door een stichtingsbestuur. Een SBK kan exploitatiesubsidie ontvangen van een gemeente en ontvangt verwervingssubsidie van de provincie. Kenmerkend voor een SBK is de aanwezigheid van een huur/spaartegoedtarief voor abonnees. Door dit systeem staat de doelstelling 'het door middel van verhuur bevorderen van de verkoop van beeldende kunst' voorop. SBK's verwerven hun collectie voornamelijk door het inhuren van kunstwerken. De laatste jaren is meer aandacht voor aankoop, hoewel dit bemoeilijkt wordt door de bestaande, contractuele verplichtingen van inhuur. Een SBK selecteert kunstwerken in het algemeen via een onafhankelijk commissie van deskundigen. Behalve het lenen van kunst aan particulieren kennen SBK's de volgende taken:

- het organiseren van tentoonstellingen;
- het verstrekken van opdrachten voor grafiek;
- het uitgeven van publikaties;
- het opzetten van educatieve projecten;
- het lenen van kunst aan bedrijven.

De provincies Friesland, Gelderland en Limburg hebben een netwerk van kunstuitleencentra die zijn ontstaan door de uitbreiding van een SBK.

B.2.1 Provincie Friesland

De plannen voor het beeldende kunstbeleid in Friesland zijn in 1988 neergelegd in Het kan ook anders. Een voorstel voor provinciaal beleid met betrekking tot beeldende kunst en Kiezen voor beeldende kunst. Bouwstenen voor een gemeentelijk beeldende kunstbeleid na de BKR. De opsteller van deze beleidsplannen is de Fryske Kultuerried (Culturele Raad van Friesland). In Het kan ook anders meldt de Culturele Raad dat er in Friesland een zwakke infrastructuur is voor presentatie en spreiding van hedendaagse beeldende kunst. De bijdrage van het Rijk, in het kader van de Tijdelijke bijdrageregeling wordt als onvoldoende ervaren om deze infrastructuur uit te bouwen en de produktie van beeldende kunst te kunnen bevorderen. In de nota Kiezen voor beeldende kunst wordt gepleit voor het uitbreiden van het aantal dependances. Gemeenten zouden hiervoor het initiatief moeten nemen. Tevens wordt de mogelijkheid van een "kunstbus" overwogen. Het budget, afkomstig uit de Tijdelijke bijdrageregeling, is in 1988 f 944.502,- geweest. Het aantal inwoners van de provincie Friesland was per 1 januari 1987: 599.100. Van dat bedrag is f 206.489,- besteed aan verwervingssubsidie voor de kunstuitleen, 21,8% van het beschikbare budget.

Tabel B.1 Besteding provincie Friesland aan de kunstuitleen

	1987		1988	
	subtotaal	totaal	subtotaal	totaal
huurvergoeding kunstuitleen		175.000		206.489

SBK-Friesland heeft een hoofdvestiging in Leeuwarden en dependances in Drachten en Heerenveen. Abonnees worden lid van de SBK-Friesland en kunnen in de drie vestigingen kunst lenen. De SBK-Friesland kent naast een abonnement met kooptegoed ook een abonnement zonder kooptegoed. De tarieven voor abonnees zijn gebaseerd op de waarde van het lenen kunstwerk. Op 31 december 1988 registreerde de SBK-Friesland 4086 abonnementen. In 1988 werden 467 kunstwerken verkocht voor een bedrag van f 209.077,-. SBK-Friesland heeft in 1988 f 206.489,- verwervingssubsidie ontvangen van de provincie en f 529.300,- bijgedragen aan kunstenaars. Daarvan werd f 253.300,- bijgedragen als huurvergoeding. Via de kunstuitleen werden 417 kunstenaars bereikt, met een gemiddelde bijdrage van f 1.269,- per kunstenaar.

Tabel B.2 Bereik kunstuitleen Friesland in 1988

beleidsonderdeel/instrument	aantal kunstenaars	
	subtotaal	totaal
kunstuitleen huurvergoeding	417	
kunstuitleen aankopen	-	
kunstuitleen		417

B.2.2 Provincie Gelderland

Provinciale Staten hebben in oktober 1987 de Notitie Provinciaal Beeldende Kunstbeleid behandeld. In deze notitie zijn enerzijds de algemene doelstellingen en uitgangspunten van het beeldende kunstbeleid van Gelderland vastgelegd, anderzijds is uitvoerig aandacht besteed aan het provinciaal beleid in het kader van de Tijdelijke bijdrageregeling. De hoofdlijnen van laatst genoemd beleid zijn de volgende:

- bevordering van de produktie van de beeldende kunst in Gelderland en stimulering van de Gelderse gemeenten tot het voeren van een actief beeldende kunstbeleid;
- bevordering van de inkomensvorming en beroepsuitoefening van professioneel werkzame beeldende kunstenaars in de provincie Gelderland;
- versterking van het provinciaal beleid ten aanzien van kunstaankopen, opdrachten en subsidies, waarbij ontwikkeling en artistieke vernieuwing van de beeldende kunst voorstaan.

Haar visie op een breder kader, namelijk het gehele cultuurbeleid, en een verdere toekomst, de jaren '90, heeft de provincie Gelderland neergelegd in de nota Compositie 90 - een visie op het cultuurbeleid van Gelderland voor de jaren '90.

Het budget van de provincie Gelderland uit de Tijdelijke bijdrageregeling is in 1988 f 2.794.192,- geweest, gebaseerd op een inwonertal van 1.772.000 per 1 januari 1987. Van dat bedrag is f 675.000,- besteed aan verwervingssubsidie voor de kunstuitleen, 24,1% van het beschikbare budget.

Tabel B.3 Besteding provincie Gelderland aan de kunstuitleen

	1987		1988	
	subtot.	totaal	subtot.	totaal
huurvergoeding kunstuitleen			400.000	
aankopen kunstuitleen			200.000	
aankopen artotheek Apeldoorn			75.000	
totaal kunstuitleen		540.000		675.000

De Stichting Beeldende Kunst Gelderland is een provinciale stichting voor beeldende kunst die zich ten doel stelt:

- te komen tot een zo groot mogelijk spreiding van werkstukken van beeldende kunstenaars;
- de positie van de Nederlandse kunstenaars te verbeteren.

De Stichting beschikt over kunstuitleenbureaus te Arnhem (hoofdbureau), Apeldoorn, Doetinchem, Ede, Nijmegen, Tiel, Zutphen, Velp en Dieren, waar kunstwerken gekocht en gehuurd kunnen worden. Daarnaast beschikt de Stichting over een tentoonstellingsdienst. Deze dienst stelt jaarlijks een aantal reizende tentoonstellingen samen, die door plaatselijke of regionale tentoonstellingscommissies kunnen worden afgenomen. De dienst richt de tentoonstellingen ter plaatse in.

De stichting verleent tevens diensten aan het onderwijs, adviseert en geeft voorlichting op het terrein van de hedendaagse beeldende kunst en bemiddelt bij opdrachten.

De uitleencollectie wordt samengesteld op grond van kwaliteit en verscheidenheid. De SBK Gelderland heeft een eigen selectiecommissie. Voor de kwalitatieve beoordeling wordt een beroep gedaan op deze selectiecommissie, bestaande uit een kunsthistoricus, een galeriehouder, kunstenaars, leners en een SBK-medewerker.

De werken worden door middel van selecties en atelierbezoeken verworven op de zogenaamde vrije markt. De selectiecommissie maakt jaarlijks een collectie-analyse van de aanwezige collectie en baseert het collectie-beleid daarop.

De provincie Gelderland heeft de Stichting Beeldende Kunst Gelderland in 1988 een subsidie toegekend van f 600.000,- voor collectievorming. De SBK-Gelderland heeft in 1988 twee selecties gehouden, waarvan er een specifiek gericht was op Gelderse kunstenaars. Eind 1988 maakte 931 kunstenaars deel uit van de uitleencollectie, waarvan 576 niet Gelders en 355 Gelders.

In 1988 heeft de SBK Gelderland de provinciale subsidie voor de collectievorming aangevuld met f 179.685,- uit eigen middelen en dat budget op de volgende wijze besteed:

huurvergoedingen: f 556.461,-

aankopen: f 223.224,-

De gemeente Apeldoorn heeft in het kader van de stimuleringsregeling f 75.000,- ontvangen voor aankopen voor de artotheek.

Tabel B.4 Bereik kunstuitleen Gelderland in 1988

beleidsonderdeel/instrument	aantal kunstenaars	
	subtotaal	totaal
kunstuitleen huur	768	
kunstuitleen aankoop	145	
kunstuitleen		791

In 1988 werden door de SBK-Gelderland onderstaande bedragen aan kunstenaars bijgedragen.

aan huurvergoedingen (incl. BTW)	f 556.461,-
aan grafiekopdrachten (honorarium en prod.kosten)	f 28.945,-
aan aankopen door de SBK (incl. BTW)	<u>f 223.224,-</u>
Totaal	f 808.630,-
Via aankopen door lener ontvingen de kunstenaars in 1988 (incl. BTW)	<u>f 173.515,-</u>
In totaal keerde de SBK in 1988 aan kunstenaars uit	f 982.145

Onderstaand overzicht geeft de verdeling van bedragen weer die kunstenaars in 1988 van de SBK ontvingen (incl. aankopen door leners)

	1988	1987
tsn* 1,- - 500,-	429 kunstenaars	330 kunstenaars
tsn 501,- - 1000,-	142 kunstenaars	125 kunstenaars
tsn 1001,- - 1500,-	67 kunstenaars	63 kunstenaars
tsn 1501,- - 2000,-	48 kunstenaars	43 kunstenaars
tsn 2001,- - 2500,-	23 kunstenaars	29 kunstenaars
tsn 2501,- - 3000,-	23 kunstenaars	22 kunstenaars
tsn 3001,- - 3500,-	23 kunstenaars	17 kunstenaars
tsn 3501,- - 4000,-	18 kunstenaars	16 kunstenaars
tsn 4001,- - 4500,-	10 kunstenaars	12 kunstenaars
tsn 4501,- - 5000,-	3 kunstenaars	11 kunstenaars
boven 5000,-	44 kunstenaars	42 kunstenaars

(* = tussen)

Inclusief opdrachten bereikte in 1988 de SBK-Gelderland 830 kunstenaars. Deze ontvingen een gemiddeld bedrag van f 1183,- per kunstenaar.

B.2.3 Provincie Limburg

Provinciale Staten van Limburg hebben de besteding van de gelden uit de Tijdelijke bijdrageregeling in 1988 vastgesteld, waarin tevens een verantwoording van het gevoerde beleid in 1987 is opgenomen.

Voor 1988 heeft de provincie in het kader van de Tijdelijke bijdrageregeling f 1.721.162,- ontvangen, gebaseerd op het inwonertal van 1.091.600 per 1 januari 1987.

Van dat bedrag is f 384.000,- besteed aan verwervingssubsidie voor de kunstuitleen, 22,3% van het beschikbare budget.

Tabel B.5 Besteding provincie Limburg aan de kunstuitleen

	1987		1988	
	subtot.	totaal	subtot.	totaal
aankopen kunstuitleen	225.000		359.451	
huurvergoeding kunstuitleen			24.589	
totaal kunstuitleen		225.000		384.040

De kunstuitleen in de provincie Limburg bestaat uit een centrale vestiging te Maastricht en vier dependances, namelijk een te Heerlen, Sittard, Venlo en Roermond. De kunstuitleen vormt samen met het Bonnefantenmuseum een stichting maar functioneert afzonderlijk. Hoewel de kunstuitleen in Limburg door haar verbinding met het Bonnefantenmuseum niet een zuivere SBK is, ligt de verdere organisatorische opzet zo dicht tegen die van een SBK aan dat rubricering onder deze categorie gerechtvaardigd lijkt.

De directeur van het museum is tevens directeur van de kunstuitleen. In 1988 heeft de kunstuitleendienst voor f 359.451,- aan vergoedingen voor aankopen aan kunstenaars uitbetaald en voor f 256.870,- aan huurvergoedingen. In totaal is aan verwerving f 518.170,- besteed⁵. In 1988 werden 701 werken verkocht. Er waren 4.324 abonnementen geregistreerd. De kunstuitleen Bonnefantenmuseum hanteert abonnementen met en zonder kooptegoed. De tarieven zijn gekoppeld aan de waarde van het te lenen kunstwerk. De kunstuitleen heeft een eigen selectiecommissie.

De kunstuitleen in Limburg heeft 702 kunstenaars bereikt met een gemiddelde bijdrage van f 738,- per kunstenaar.

⁵ Omdat de f 384.040,- afkomstig van de Tijdelijke bijdrageregeling in de overzichten van de kunstuitleen niet gescheiden zijn van andere inkomsten, is niet vast te stellen welk deel van het bedrag besteed is voor aankopen en welk deel voor huurvergoedingen, noch is vast te stellen welke en hoeveel kunstenaars uit de bijdrageregeling of uit andere middelen zijn betaald. In deze tabel zijn de gelden uit de bijdrageregeling eerst toegerekend aan de aankopen en is het restant vervolgens toegerekend aan de huurvergoedingen.

Tabel B.6 Bereik kunstuitleen Limburg in 1988

beleidsonderdeel/instrument	aantal kunstenaars	
	subtotaal	totaal
kunstuitleen huurvergoeding	605	
kunstuitleen aankopen	198	
kunstuitleen		702

B.2.4 Provincie Groningen

De bestaande onduidelijkheid over het vervolg van de Tijdelijke bijdrageregeling brengt de Provinciale Staten van Groningen ertoe om een afwachtende houding aan te nemen met betrekking tot de formulering van een beeldende kunstbeleid op langere termijn.

De provincie Groningen heeft in 1988 f 880.345,- ontvangen op basis van een inwonertal van 558.400 per 1 januari 1987. Van dat bedrag is f 186.927,- besteed aan verwervingssubsidie voor de kunstuitleen, 21,2% van het beschikbare budget.

Tabel B.7 Besteding provincie Groningen aan de kunstuitleen

	1987	1988	
	totaal	subtotaal	totaal
huurvergoeding kunstuitleen		93.829	
aankopen kunstuitleen		93.100	
totaal kunstuitleen	100.000		186.929

De provincie Groningen subsidieert de kunstuitleen van de stad Groningen. Deze kunstuitleen is onderdeel van het Centrum Beeldende Kunst (CBK). Een Centrum Beeldende Kunst is een gemeentelijke dienst en kenmerkt zich door de samenvoeging van een aantal taken op het terrein van het bevorderen van de kunstproductie, het bevorderen van het contact tussen kunst en publiek en algemene advisering.

Onder bevordering van de kunstproductie kan worden verstaan:

- het onderhouden van documentatiecentrum;
- informatievoorziening voor kunstenaars en begeleiding van subsidieregelingen;
- opdrachtbemiddeling;
- het stimuleren van kunstopdrachten en -projecten;
- samenwerking met vergelijkbare instellingen in andere provincies;
- het uitvoeren van een stipendiaregeling.

Onder bevordering van het contact tussen het publiek en de hedendaagse beeldende kunst valt ondermeer:

- de kunstuitleen;
- een tentoonstellingsdienst;
- educatieve activiteiten;
- het initiëren van kunstmanifestaties.

Onder advisering wordt verstaan:

- ondersteuning van de verder onafhankelijk van de nieuwe organisatie plaatsvindende

- advisering middels
- documentatie
- informatie en voorlichting
- secretariaat

Een CBK bestrijkt dus een breed terrein van het beeldende kunstbeleid van een gemeente. De kunstuitleen is hier een onderdeel van. Een dergelijk kunstuitleencentrum heeft zich meestal ontwikkeld uit een artotheek. Kenmerkend voor artotheken is dat zij gemeentelijke instellingen zijn, die in eerste instantie zijn opgericht met het doel om BKR-werk van een gemeente te beheren en te verspreiden. Door deze achtergrond leggen de artotheken vaak de nadruk op educatie en spreiding. Doordat er geen dwingende noodzaak aanwezig is om de exploitatie uit eigen middelen te financieren, heeft de verhoging van eigen inkomsten vaak geen hoge prioriteit. Verder had in het verleden de inkomstenvorming voor kunstenaars ook geen prioriteit doordat de BKR-collectie eigendom is van de gemeente en na aankoop geen inkomen meer genereert voor kunstenaars. De laatste jaren is door het wegvallen van de BKR-regeling en door een toenemende verzakelijking van het overheidsbeleid verandering gekomen in de werkwijze van artotheken. Desondanks kan men stellen dat artotheken in het algemeen nog steeds prioriteit leggen op educatie en spreiding.

Bij een centrale vestiging van de kunstuitleen in de provincie Groningen, de CBK, wordt werk ingehuurd door 7 à 8 filialen. Deze "filialen" zijn zelfstandige vestigingen, die een samenwerkingsovereenkomst hebben met de centrale kunstuitleen te Groningen. De "filialen" zijn zeer divers van karakter; een "filiaal" kan een zelfstandige stichting zijn met een eigen huisvesting, maar kan ook zijn ondergebracht bij een bibliotheek of een cultureel centrum. De kunstuitleen verwerft hoofdzakelijk werk van Groningse kunstenaars omdat in deze provincie relatief veel kunstenaars wonen en het bedrag uit de Tijdelijke bijdrageregeling daarom relatief laag is. Inmiddels heeft de provincie Groningen besloten om de gelden voor de kunstuitleen verder te decentraliseren. In 1989 werd f 167.721,- bijgedragen aan het CBK-Groningen. De provincie meende dat dit bedrag nauwelijks ten goede is gekomen aan filialen in de ommelanden. De uitleencentra in kleine gemeenten moesten het doen met een statische collectie van voormalig BKR-bezit. Het CBK leende aan die uitleenpunten alleen tegen betaling BKR-werk uit. Per 1 januari 1990 kan elk uitleencentrum aanspraak maken op een basisbedrag van f 2500,-. Het restant van de tot f 200.000,- verhoogde middelen (f 175.000,- schatting FKU) worden aan de kunstuitleencentra toegekend volgens een verdeelsleutel die zich richt op het aantal uitleningen in het voorafgaande jaar.⁶ Tegelijkertijd hief Gedeputeerde Staten de 20 procent aankoopsubsidie voor de CBK op "teneinde de zwakke positie van de galerieën niet langer bloot te stellen aan concurrentie".

De verwervingssubsidie voor de kunstuitleen in Groningen staat onder druk door twee factoren:

- het bevolkingsaantal van de provincie loopt terug, zodat de omvang van de gehele Tijdelijke bijdrageregeling terugloopt;
- in de provincie wonen relatief veel kunstenaars, de gelden dragen daarom onvoldoende bij tot inkomensvorming.

Het beleid van de provincie Groningen voor de kunstuitleen is ingebed in haar algemene cultuurbeleid. De hoofddoelstellingen van dat beleid zijn:

- het creëren van een divers en kwalitatief hoogstaand aanbod;
- het vergroten van de toegankelijkheid tot beeldende kunst (spreiding);
- het vergroten van de markt voor de produktie van beeldende kunst (marktverruiming);

De provincie Groningen stelt voorwaarden voor de ondersteuning van een kunstuitleencentrum. Deze zijn:

- a. De gemeente, waarin de kunstuitleen/artotheek is gevestigd, garandeert de exploitatie van

⁶ Zie over de meetfactor "aantal uitleningen" paragraaf C.3, provincie Zuid-Holland.

- deze instelling.
- b. De kunstuitleen/artotheek is minimaal 2 dagdelen per week geopend.
 - c. De instelling beschikt over een voor de taakuitoefening geschikte huisvesting en een doelmatig functionerende administratieve organisatie. Ten aanzien van de uitleencijfers is de instelling in staat een accountantsrapport over te leggen.
 - d. De collectie wordt samengesteld op basis van kwaliteit en draagt een bovenlokaal karakter.
 - e. De selectie geschiedt door een onafhankelijke commissie van ter zake deskundigen, waarvan tenminste een deel uit beeldende kunstenaars bestaat.
 - f. De aanwezigheid van een selectie-reglement.
 - g. Tarieven en voorwaarden dienen in een reglement voor abonnees te zijn vastgelegd.
 - h. De instelling neemt geen werk in consignatie en keert minimaal 10% van de aankoopprijs aan de kunstenaar uit.
 - i. In bijzondere gevallen is het mogelijk ontheffing te verlenen om aan een of meer genoemde voorwaarden te voldoen.

Het is niet duidelijk hoe de provincie Groningen denkt deze criteria te toetsen.

Tabel B.8 Bereik kunstuitleen in de provincie Groningen in 1988

beleidsonderdeel/instrument	aantal kunstenaars	
	subtotaal	totaal
kunstuitleen huurvergoeding	134	
kunstuitleen aankopen	60	
kunstuitleen		161

Via de kunstuitleen werden 161 kunstenaars bereikt, met een gemiddelde bijdrage van f 1.161,- per kunstenaar. Gegevens over bijdragen aan kunstenaars via de eigen inkomsten van de kunstuitleen zijn niet bekend.

B.2.5 Provincie Drenthe

Gedeputeerde Staten van Drenthe hebben (nog) geen beleidsnota beeldende kunst samengesteld. Drenthe beschikt wel over een uitgebreide voorlichtingsfolder van het Drents Genootschap (Culturele Raad voor Drenthe), waarin de subsidiemogelijkheden in het kader van de Tijdelijke bijdrageregeling worden omschreven. In 1988 heeft de provincie Drenthe uit de gelden van Tijdelijke bijdrageregeling f 684.261,- ontvangen op basis van het inwonertal per 1 januari 1987 van 434.000. Van dat bedrag is f 192.267,- besteed aan verwervingssubsidie voor de kunstuitleen, 28,1% van het beschikbare budget.

Tabel B.9 Besteding Provincie Drenthe aan de kunstuitleen

	1987	1988
	totaal	totaal
aankopen kunstuitleen	150.000	192.267

De kunstuitleen in de provincie Drenthe valt onder de Stichting Kunstuitleen Drenthe. Het

centrale uitleenpunt annex depot is gevestigd in het souterrain van het gebouw van de Provinciale Bibliotheek Centrale te Assen. Dit centrale bureau verzorgt de uitleen van de grootgebruikers: instellingen, bedrijven en scholen. De dienstverlening aan individuele leners vindt plaats op 5 vaste uitleenpunten en 9 mobiele uitleenpunten. De vaste uitleenpunten bevinden zich in bibliotheekvestigingen of culturele instellingen in Assen, Emmen, Hoogeveen, Meppel en Roden; zij zijn autonoom ten opzichte van deze instellingen. Deze autonomie heeft vooral tot gevolg dat de vaste uitleenpunten door onvoldoende ondersteuning van de gemeenten met een schrikbarend tekort aan middelen en personeel moeten kampen. Een uitzondering vormt het uitleenpunt te Assen, wat een aparte vestiging is onder directe verantwoordelijkheid van het bestuur van de Stichting Kunstuitleen Drenthe. In de meeste gevallen wordt de uitleen door vrijwilligers verzorgd. De 9 mobiele uitleenpunten worden aangedaan door de zogenaamde Kunstbus. Deze bus komt op bepaalde punten te Beilen, Coevorden, Eelde, Gasselternijveen, Peize, Vledder, Zuidlaren, Westerbork en Borger. De kunstwerken worden ingekocht door het centrale bureau, dat ook het beheer van de collectie in handen heeft. De kunstuitleen Drenthe heeft een eigen aankoopcommissie, die wordt samengesteld overeenkomstig de Provinciale Verordening Kunstuitleen. De commissie wordt bij elke aankoopronde opnieuw samengesteld. In 1988 waren lid, naast de secretaris die afkomstig is van de Culturele Raad, een beeldend kunstenaar, een lener, een vertegenwoordiger van de kunstuitleen en een ambtenaar van de provincie.

De kunstuitleen Drenthe werkt met betrekking tot de aankopen ook samen met andere kunstuitleeninstellingen. In 1988 heeft een aankoopronde in Breda plaatsgevonden via de uitleen aldaar. De reden is dat Drenthe met 150 kunstenaars niet zelf het aanbod en de variëteit kan leveren, die voor een kunstuitleen nodig zijn. In het algemeen kan worden gesteld dat de infrastructuur van de kunstuitleen in Drenthe zeer zwak is. De Stichting Kunstuitleen Drenthe hanteert uitzonderlijk lage tarieven voor abonnees en kent alleen een huurabonnement. Verkoop van kunstwerken wordt hierdoor nauwelijks gestimuleerd. Hoewel de Stichting Kunstuitleen Drenthe een particuliere organisatie is, lijkt haar opbouw eerder op een nevenafdeling van een provinciale bibliotheekcentrale (zie paragraaf B.2.6., Provincie Utrecht), dan op een onafhankelijke Stichting Beeldende Kunst. Inmiddels zijn er plannen voor reorganisatie van de Stichting Kunstuitleen Drenthe. Deze omvatten:

- vergroten van de collectie door meer aandacht voor inhuur in plaats van aankoop;
- verhoging en uitbreiding van de tarieven;
- stimuleren van aankoop naast het uitlenen;
- ledenwerving;
- uitbreiding diensten aan kunstenaar en lener;
- bevorderen van educatieve activiteiten;
- bevorderen van inkomstenvorming door kunstenaars.

Om deze plannen te kunnen realiseren is vooral een betere huisvesting noodzakelijk voor de centrale organisatie in Assen.

Tabel B.10 Bereik kunstuitleen in provincie Drenthe in 1988

Beleidsinstrument/instrument	aantal kunstenaars	
	subtotaal	totaal
kunstuitleen huurvergoeding	-	
kunstuitleen aankopen	93	
kunstuitleen		93

Via de kunstuitleen werden 93 kunstenaars bereikt, met een gemiddelde bijdrage van f 2.067,- per kunstenaars. Dit bedrag is relatief hoog, omdat er alleen werk wordt aangekocht en niet wordt ingehuurd. Gegevens over bijdragen aan kunstenaars via de eigen inkomsten van de kunstuitleen zijn niet bekend.

B.2.6 Provincie Utrecht

Volgens de Verordening Beeldende Kunst provincie Utrecht 1988 stellen Gedeputeerde Staten jaarlijks een plan vast voor de besteding van de bijdrage krachtens de Tijdelijke bijdrageregeling. Dit bestedingsplan behoeft de goedkeuring van Provinciale Staten. Het plan wordt jaarlijks aangepast.

Genoemde bijdrage is in 1988 f 1.142.525,- geweest op basis van een inwonertal per 1 januari 1987 van 724.700 (exclusief het aantal inwoners van de stad Utrecht).

Van dat bedrag is f 310.00,- aan verwervingssubsidie voor de kunstuitleen besteed, 27,1% van het beschikbare budget

Tabel B.11 Besteding provincie Utrecht aan de kunstuitleen

	1987		1988	
	subtot.	totaal	subtotaal	totaal
aankopen kunstuitleen		150.000		310.000

De f 310.000,- is als volgt opgebouwd:

subsidie direct van de provincie:	230.000
subsidie via gemeente Amersfoort:	30.000
subsidie via gemeente Utrecht:	50.000

totaal: 310.000

De kunstuitleen van de provincie Utrecht is geïntegreerd in de bibliotheken. De collectie die eigendom is van de provincie wordt anno 1988 uitgeleend in 21 van de 47 bibliotheekvestigingen die deel uitmaken van het werkgebied van de Provinciale Bibliotheekcentrale. Het centrale depot is ondergebracht in de bibliotheekcentrale te IJsselstein. Van daaruit worden de uitleenpunten bevoorrad. Regelmatige wisseling van de collecties is hierdoor mogelijk. Het lidmaatschap van de bibliotheek geeft recht op het lenen van kunst tegen betaling van leengeld. Met de bibliotheekpas kunnen de leners niet alleen in hun eigen plaatselijke bibliotheek terecht, maar bij alle uitleenpunten in de provincie. In principe is verkoop mogelijk, de procedure is echter zeer omslachtig. Tot 1 november 1987 werden de aankopen organisatorisch verzorgd door het Cultureel Servicebureau van de Stichtse Culturele Raad. Opheffing van dit bureau noodzaakte tot voorlopige voorzieningen. In 1988 werd het bureau Art & Policy de opdracht verleend om de aankopen organisatorisch te begeleiden. Er is een onafhankelijke selectiecommissie, die jaarlijks wordt benoemd door Gedeputeerde Staten. In 1988 was deze commissie als het volgt samengesteld: 1 beeldend kunstenaar als voorzitter, 1 beeldende kunstenaar als lid, 1 lid namens de Provinciale Bibliotheek Centrale, 1 kunstcriticus als lid.

De aankopen voor de kunstuitleen zijn open in die zin dat werk van kunstenaars uit het hele land kan worden aangekocht. Slechts een deel van de aankoopronde was beperkt tot kunstenaars die in de provincie Utrecht woonachtig zijn.

De collectie van plusminus 3000 kunstwerken anno 1988 is geheel opgebouwd door middel van aankopen. De kunstuitleen verstrekt geen huurvergoedingen.

Ervan uitgaand dat 20% van de collectie tooncollectie is, zijn er per vestiging gemiddeld 114 kunstwerken beschikbaar voor uitleen. Zelfs in de meest optimistische raming kunnen hiermee niet meer dan gemiddeld 100 abonnees per vestiging worden bereikt.

De legitimatie van dit systeem wordt gezocht in het argument van de fijnmazige spreiding en de lage drempel voor het publiek. Het netwerk levert in de praktijk een ongekende versnippering op. Hoewel er door het afwijkende systeem geen vergelijkbare cijfers bekend zijn over de

aantallen abonnees (lidmaatschap bibliotheek geeft recht op lenen van kunst, per kunstwerk wordt een bedrag van f 2,- per maand berekend als leengeld, niet de aantallen gebruikers maar, de aantallen uitleningen worden geregistreerd) zal het aantal gebruikers naar schatting toch niet hoger liggen dan tussen de 2000 en 2500 op een bereik van 614.197 inwoners. Ter vergelijking: de stad Utrecht bereikt met haar eigen kunstuitleencentrum anno 1988 1600 abonnees op 230.424 inwoners.

Het rendement is zowel wat betreft spreiding (indien dat wordt gelijkgesteld met het aantal gebruikers) als wat betreft verwerving van exploitatie-inkomsten gering.

De nota Uitgangspunten voor de reorganisatie van de provinciale kunstuitleen werden de knelpunten gesignaleerd en oplossingen aangedragen. Na diverse discussieronden en aangepaste voorstellen is in 1990 definitief besloten tot maatregelen ter verbetering van het netwerk. De fijnmazigheid van het systeem wordt meer in overeenstemming gebracht met eisen van kwaliteit, doelmatigheid en doeltreffendheid. De belangrijkste maatregelen zijn:

- er komt een viertal concentratie-uitlenen met een regionale functie, een grotere collectie, expositiemogelijkheden etc.;
- de gemeenten waarin de concentratie-uitlenen zijn gevestigd stellen personeel en accommodatie beschikbaar;
- voor het gehele netwerk wordt het leen-spaar-koop systeem ingevoerd en de tarieven worden aangepast;
- de kleinere uitleenpunten kunnen deel uit blijven maken van het netwerk indien en zover na een toetsing blijkt dat ruimte, outillage, deskundigheid van het personeel aan minimumeisen voldoen;
- er wordt gestreefd naar samenwerking tussen de provinciale kunstuitleen en de zelfstandige uitlenen in de steden Utrecht en Amersfoort;
- op basis van een meerjarenplan wordt de collectie uitgebreid en inhuren wordt op beperkte schaal mogelijk gemaakt.
- de Federatie Kunstuitleen wordt betrokken bij de invoering van de veranderingen.

Tabel B.12 Bereik kunstuitleen in provincie Utrecht in 1988

beleidsonderdeel/instrument	aantal kunstenaars	
	subtot.	totaal
kunstuitleen huur	-	
kunstuitleen aankoop	115	
kunstuitleen		115

Via de kunstuitleen zijn 115 kunstenaars bereikt, met een gemiddelde bijdrage van f2.696,- per kunstenaar. Dit bedrag is relatief hoog omdat er alleen werk wordt aangekocht en niet wordt ingehuurd.

B.2.7 Provincie Zeeland

Provinciale Staten van Zeeland hebben de Notitie Provinciaal Beeldende Kunstbeleid, een beleidsnotitie voor de jaren 1988 - 1991 vastgesteld. In deze nota wordt een onderscheid gemaakt tussen het beleid dat de provincie met eigen middelen financiert en het beleid dat met de gelden uit de Tijdelijke bijdrageregeling wordt gevoerd. Zeeland trekt al jaren eigen middelen uit voor haar beeldende kunstbeleid: ongeveer f 240.000,- per jaar.

Deze middelen worden gebruikt voor de subsidiëring van

- de bladdocumentatie over Zeeuwse beeldende kunst;
- het exploitatietekort van de Stichting Zeeuws Kunstenaarscentrum;
- tentoonstellingen;
- aankopen van werk van Zeeuwse beeldende kunstenaars;

- het exploitatietekort van de SBK Zeeland.
- De gelden uit de Tijdelijke bijdrageregeling worden gebruikt voor:
- aankopen en huurvergoedingen van de SBK Zeeland;
 - aankopen van Zeeuwse beeldende kunst;
 - aankoop- en opdrachsubsidiereregelingen voor:
 - a) particulieren en bedrijven;
 - b) gemeenten en musea;
 - promotieregeling voor Zeeuwse beeldende kunstenaars (deze regeling is in 1989 operationeel geworden);
 - subsidiëring van andere activiteiten en initiatieven;
 - de adviescommissie aankopen beeldende kunst provinciale collectie.

Zeeland heeft in 1988 uit de Tijdelijke bijdrageregeling f 560.302,- ontvangen op basis van een inwonertal per 1 januari 1987 van 355.400.

Van dat bedrag is f 294.344,- besteed aan verwervingssubsidie voor de kunstuitleen, 52,5% van het beschikbare budget.

Tabel B.13 Besteding provincie Zeeland aan de kunstuitleen

	1987		1988	
	subtot.	totaal	subtot.	totaal
huurvergoeding kunstuitleen			140.545	
aankopen kunstuitleen			110.799	
grafiekproject Zeeuwse kunstenaars			43.000	
totaal kunstuitleen		103.000		294.344

De kunstuitleen in de provincie Zeeland is vooral geconcentreerd in de Stichting Beeldende Kunst Zeeland te Middelburg. De SBK Zeeland huurt of koopt aan via algemene selecties, die haar selectiecommissie organiseert in het centrum te Middelburg. Naast de SBK Zeeland is er in Middelburg nog een uitleencentrum van de gemeente Middelburg (Balans 17), heeft ook Vlissingen een eigen centrum en is er te Axel de kunstuitleen van Galerie Bellemans, een particulier initiatief. Bellemans leent ondermeer uit eigen collectie.

In de notitie Provinciaal Beeldende Kunstbeleid 1988-1991 is reeds aangegeven dat naar de mening van de provincie een actief beleid op het gebied van de kunstuitleen dient te worden gevoerd. Dit beleid wordt verder uitgewerkt in de notitie Provinciaal Kunstuitleenbeleid. Een beleid dat gebaseerd is op de volgende uitgangspunten:

1. De aanwezigheid van een goede kunstuitleenvoorziening in de provincie Zeeland is van groot belang.
2. Deze voorziening dient zo goed mogelijk gespreid te zijn zodat deze in beginsel voor iedere Zeeuwse burger bereikbaar is.
3. Deze voorziening dient te beschikken over een uitleencollectie, die van goede artistieke kwaliteit is en die breed en evenwichtig van samenstelling is.
4. De kunstuitleen speelt een belangrijke rol in culturele educatie.

Tevens zijn Gedeputeerde Staten van mening dat een dergelijke voorziening een gezamenlijke verantwoordelijkheid is van Zeeuwse gemeenten en de provincie; een verantwoordelijkheid die niet alleen beleidsmatig en organisatorisch tot uiting dient te komen maar ook financieel. Gedeputeerde Staten waren van mening dat in het zogenaamde SBK-model de meeste waarborgen aanwezig waren om inhoud te geven aan de beleidsuitgangspunten op het gebied van de kunstuitleen.

Dit model hield in dat de Stichting Beeldende Kunst Zeeland belast zou worden met de organisatie van de kunstuitleen in Zeeland. Er zou dan op termijn één centraal uitleenpunt komen dat een aantal regionale dependances zou gaan bedienen. Zowel het inhoudelijke als het financiële beleid van het centrale uitleenpunt en de dependances zou door het bestuur van deze stichting worden bepaald. De provinciale bemoeienis erbij zou zijn dat de stichting een exploitatie-subsidie én aankoop- en inhuurbudget ontvangt en de gemeenten zouden met name huisvestings- en personeelskosten van de dependances gaan betalen.

In een bestuurlijk overleg met vertegenwoordigers van de diverse Zeeuwse gemeenten en het bestuur van de Stichting Beeldende Kunst Zeeland bleek dit model echter niet haalbaar omdat het niet door de gemeenten werk ondersteund. Besloten werd toen een ambtelijke werkgroep opdracht te geven om te zoeken naar een organisatiestructuur voor de kunstuitleen in Zeeland die wel op een brede steun kan rekenen. De werkgroep met vertegenwoordigers van de grotere Zeeuwse gemeenten, de Stichting Beeldende Kunst Zeeland en de provincie is er tot begin 1990 niet in geslaagd met een unaniem voorstel in deze te komen.

De vertegenwoordiger van de SBK Zeeland bleef voorstander van het zogenaamde SBK-model terwijl de andere leden van de werkgroep voorstander zijn van het zogenaamde PKUC-model. PKUC staat daarbij voor Provinciale Kunstuitleencentrale. Dit model houdt in grote lijnen in dat er op provinciaal niveau een centrale is, die een aantal overstijgende en specialistische taken heeft. Voorbeelden: samenstelling uitleencollecties, beheer totale collectie, administratie, aankopen en inhuren van werk, documentatie maar ook ondersteuning en begeleiding van de plaatselijke dependances. In de dependances vindt de feitelijk uitleen plaats en deze uitleenpunten zijn zelfstandig. Zij worden met name bestuurd door de gemeenten of eventuele plaatselijke werkgroepen. De gemeenten hebben te kennen gegeven hun verantwoordelijkheid op het gebied van de kunstuitleen op te willen pakken maar daarbij baas in eigen huis te willen blijven. In dit model worden zij dan ook verantwoordelijk voor de kosten van de gemeentelijke uitleenpunten en zou de provincie verantwoordelijk zijn voor de kosten van de centrale. Hoewel er al het nodige voorwerk verricht is, kan er op dit moment nog geen definitief uitgewerkt model worden voorgelegd. Gedeputeerde Staten hebben toch gemeend nu een keuze te moeten maken voor de toekomstige organisatiestructuur van de kunstuitleen in Zeeland. Hoewel naar hun mening beide modellen (zowel het SBK- als het PKUC-model) werkbare modellen zijn, hebben zij gemeend te moeten kiezen voor het PKUC-model. Inmiddels wordt dit voorstel gedragen door alle betrokken partijen. Overwegingen daarbij waren dat het SBK-model zowel financieel als wat betreft het draagvlak (geen steun vanuit de gemeenten) niet realiseerbaar is. De haalbaarheid van het PKUC-model achten zij groter.

Gedeputeerde Staten zijn steeds de mening toegedaan dat de Stichting Beeldende Kunst Zeeland, gezien haar deskundigheid en ervaring, als eerste in aanmerking komt om de functie van provinciale uitleencentrale te gaan vervullen. Zij hebben het bestuur van dit standpunt op de hoogte gebracht en verzocht mee te werken aan de uitwerking en uitvoering van het PKUC-model. Zij zien zowel beleidsmatig als financieel geen mogelijkheden deze stichting te blijven subsidiëren naast de door Gedeputeerde Staten gewenste Provinciale Kunstuitleencentrale. Gedeputeerde Staten hebben zowel de gemeenten als het bestuur van de Stichting Beeldende Kunst Zeeland verzocht tijdig hun standpunten in deze kenbaar te maken. De laatste is inmiddels akkoord met het voorstel.

Behalve een budget voor aankopen en huurvergoedingen heeft de provincie de Stichting Beeldende Kunst toestemming gegeven om f 43.000,- te besteden ten behoeve van een grafiekproject met Zeeuwse beeldende kunstenaars.

Tabel B.14 Bereik kunstuitleen in de provincie Zeeland in 1988

beleidsonderdeel/instrument	aantal kunstenaars	
	subtotaal	totaal
kunstuitleen huur	293	
kunstuitleen aankoop	44	
kunstuitleen		312

Via de kunstuitleen zijn 312 kunstenaars bereikt, met een gemiddelde bijdrage van f 943,- per kunstenaar.

B.2.8 Provincie Flevoland

De provincie Flevoland heeft een nota Kunstbeleid 1988-1991 opgesteld. Daarin staan doelstellingen van het provinciale beleid als het volgt omschreven.

1. Het bevorderen van een veelvormig kunstaanbod.
2. Het bevorderen van de toegankelijkheid.
3. Het bevorderen van actieve en passieve deelname.

In het kader van de Tijdelijke bijdrageregeling is in 1988 aan Flevoland 292.104,- bijgedragen; per 1 januari 1987 had Flevoland 185.00 inwoners. De provincie Flevoland sluipt tweederde van deze gelden door naar de zes gemeenten Lelystad, Almere, Dronten, Noordoostpolder, Urk en Zeewolde. Eenderde besteedt de provincie zelf, hoofdzakelijk aan aankopen en opdrachten. Van het gehele bedrag is f 54.515,- besteed aan verwervingssubsidie voor de kunstuitleen, 18,6% van het beschikbare budget.

Tabel B.15 Besteding provincie Flevoland aan de kunstuitleen

	1987		1988	
	subtot.	totaal	subtot.	totaal
huur kunstuitleen			54.193	
aankopen kunstuitleen			322	
kunstuitleen		41.000		54.515

Op dit moment heeft de provincie Flevoland twee instellingen voor kunstuitleen. De kunstuitleen van Lelystad is een zelfstandige stichting (Stichting Kunstuitleen Fontein), die werkt met vrijwilligers. De Stichting Kunstuitleen Fontein heeft in 1988 een subsidie van f 32.000,- van de gemeente Lelystad ontvangen ten behoeve van huurvergoedingen. De Stichting heeft meer dan f 32.000,- aan huurvergoedingen uitbetaald. De bijdrage van de gemeente is daaruit echter niet af te zonderen. Er is door deze stichting in 1988 geen werk aangekocht. De Stichting Kunstuitleen Fontein heeft een eigen adviescommissie. In 1988 zijn er twee selectieronden geweest. Voor deze selecties zijn kunstenaars schriftelijk uitgenodigd, is geadverteerd in de vakbladen en zijn tentoonstellingen, kunstuitleencentra en kunstenaars zelf bezocht. Bij het in 1988 verkregen werk waren 13 kunstenaars uit Flevoland zelf en 52 kunstenaars van buiten deze provincie betrokken.

De gemeente Almere heeft f 25.515,- besteed voor de huur en koop van kunstwerken voor de kunstuitleen Almere. De kunstuitleen Almere is een gemeentelijke dienst die onder de directie kunstzaken valt en wordt beheerd door beroepskrachten. Van dat bedrag is f 22.193,- gebruikt voor de huurvergoedingen en de rest (f 322,-) is aangewend voor aankopen. In het totaal heeft deze kunstuitleen in 1988 f 11.663,- voor aankopen besteed. De selectiecommissie wordt per selectie samengesteld. Per selectie worden maximaal een honderdtal kunstenaars

aangeschreven.

Tabel B.16 Bereik kunstuitleen in provincie Flevoland in 1988

beleidsonderdeel/instrument	aantal kunstenaars	
	subtot.	totaal
kunstuitleen huur	309	
kunstuitleen aankopen ⁷	16	
kunstuitleen		321

Via de kunstuitleen zijn 321 kunstenaars bereikt met een gemiddelde bijdrage van f 174,- per kunstenaar.

De provincie Flevoland stelt in de nieuwe nota Kunstbeleid 1988-1991 een nieuw te ontwikkelen beleid voor een provinciaal netwerk kunstuitleen en een kunstenaarsdocumentatie voor. Inmiddels ligt er na diverse overleg rondes met alle betrokken partijen een ambtelijk voorstel voor een gefaseerde ontwikkeling van het netwerk. De ontwikkeling valt dan uiteen in twee periodes; een oriënterende fase tot 1992 en na evaluatie een implementerende fase na 1992. Dit advies behelst het beschrijven van de randvoorwaarden voor het welslagen van de oriënterende fase. Deze randvoorwaarden zullen vergeleken worden met het provinciale beleid ten aanzien van de kunstuitleen buiten de provincie Flevoland.

De provincie Flevoland onderscheidt zich op een aantal punten van het provinciale beleid van de rest van Nederland.

- De provincie hanteert als enige een sterk gedecentraliseerd beleid ten aanzien van de gelden uit de Tijdelijke bijdrageregeling .
- De provincie stelt geen voorwaarden aan de besteding van deze gelden door de gemeenten, naast de algemene voorwaarden van de Tijdelijke bijdrageregeling .
- In de provincie Flevoland werd volgens de beschikbare gegevens uit 1988 een opmerkelijk laag percentage van de gelden van de Tijdelijke bijdrageregeling, 18,6%, besteed aan collectieverwerving door de kunstuitleencentra. Het gemiddelde van de besteding ligt landelijk op 29%. De nu voorgestelde verhoging van de verwervingsbijdrage naar f 100.000,- is in feite het optrekken naar het landelijk gemiddelde van 1988.
- De provincie keerde in 1988 een zeer laag gemiddelde uit aan de kunstenaars, f 174,- per kunstenaar. Het landelijke gemiddelde is een bijdrage van f 1.398,- per kunstenaar via de kunstuitleen.
- De provincie Flevoland oriënteert zich met de collectieverwerving expliciet landelijk; er is geen sprake van regionaal protectionisme.

Het beleid van de provincie Flevoland is op de volgende punten niet in overeenstemming met de bepalingen van de Tijdelijke bijdrageregeling .

1. Met de regeling wordt beoogd een adequate spreiding van het aanbod en de produktie van werken tot stand te brengen. De spreiding van het aanbod via de kunstuitleen is op dit moment beperkt tot twee plaatsen, Almere en Lelystad.
2. Als neveneffect van de spreiding wordt beoogd de mogelijkheid te vergroten dat beeldende kunstenaars zelfstandig in hun bestaan kunnen voorzien. Hoewel de bijdrage via de kunstuitleen primair als een bijdrage in de inkomstenvorming van kunstenaars moet worden

⁷ Omdat het subsidiebedrag niet te scheiden was van het totale bedrag dat aan aankopen is besteed, wordt in feite het totale aantal kunstenaars gegeven dat is aangekocht. Dat aantal is natuurlijk groter dan met het subsidiebedrag mogelijk geweest zou zijn.

beschouwd, is de bijdrage via de kunstuitelen in Flevoland dermate laag dat er niet gesproken kan worden over een wezenlijke bijdrage.

BIJLAGE C. DE OVERIGE PROVINCIES: VAN SAMENWERKENDE TOT VOLLEDIG AUTONOME INSTELLINGEN VOOR KUNSTUITLEEN

C.1 Provincie Overijssel

De provincie Overijssel heeft haar beleidsvoornemens in het kader van de uitvoering van de Tijdelijke bijdrageregeling neergelegd in de notitie Besteding Tijdelijke Rijksbijdrageregeling ter Bevordering Beeldende Kunst.

Verder stelt Overijssel elk jaar een informatiefolder samen over de verschillende subsidiemogelijkheden (mei 1988).

Haar plannen voor een museale voorziening heeft deze provincie geschetst in de Nota Museale Voorziening Hedendaagse Beeldende Kunst Overijssel.

Deze museale voorziening zal worden ondergebracht in drie speciaal voor dit doel in te richten accommodaties. De beoogde accommodatie zijn de Bergkerk te Deventer, de Boerenkerk in Zwolle en het nog te bouwen Centrum voor Beeldende Kunst in Enschede. Het museum zal zich richten op de presentatie van de hedendaagse beeldende kunst in al haar verschijningsvormen. De realisatie zal geschieden in een nauwe samenwerking tussen de provincie Overijssel en de gemeenten Deventer, Enschede en Zwolle. Recent hebben Gedeputeerde Staten van Overijssel de notitie Hoofdpijnen Provinciaal Kunst- en Cultuurbeleid voor de jaren '90 vastgesteld. In deze notitie wordt aandacht geschonken aan de reeds gememoreerde museale voorziening en haar drie accommodaties alsmede aan een verbreding van de bestaande beeldende kunstactiviteiten. Ook zal worden onderzocht of een 1%-regeling kan worden toegepast op de provinciale uitgaven voor grote projecten in de weg- en waterbouw en de stads- en dorpsvernieuwing. Ook de vijf gemeenten waarnaar subsidiegelden worden doorgesluisd hebben een nota Beeldende Kunstbeleid opgesteld. Dat was een subsidievoorwaarde van de kant van de provincie.

De provincie Overijssel heeft in het kader van de Tijdelijke bijdrageregeling f 1.582.950,- uitbetaald gekregen op basis van een inwonertal van 1.003.900,- per 1 januari 1987. Omdat deze provincie haar beeldende kunstbeleid ook uit eigen middelen financiert en beide geldstromen niet volledig gescheiden zijn, kan niet altijd exact worden aangegeven welk deel van bepaalde bestedingen uit eigen middelen dan wel uit de Tijdelijke bijdrageregeling afkomstig is. Van dat bedrag is f 470.331,- besteed aan verwervingssubsidie voor de kunstuitleen, 29,7% van het beschikbare budget.

Tabel C.1 Besteding provincie Overijssel aan de kunstuitleen

	1987		1988	
	subtot.	totaal	subtot.	totaal
huurvergoeding kunstuitleen			352.916	
aankopen kunstuitleen	275.000		117.415	
totaal kunstuitleen ⁸		275.000		470.331

In Overijssel zijn kunstuitleencentra gevestigd in de gemeenten Almelo, Deventer, Enschede, Zwolle, Hengelo en Hardenberg. Het centrum te Hengelo werkt nauw samen met de kunstuitleen te Enschede en dat te Hardenberg met Almelo. De centra zijn zelfstandige stichtingen maar werken nauw samen in de Stichting Samenwerkingsorgaan Overijsselse Kunstuitleen (SSOK). De

⁸ Uit eigen middelen heeft de provincie Overijssel f 182.121,- bijgedragen aan de kunstuitleen voor aankopen en huurvergoedingen en voor de exploitatie. Daarvan is f 81.121,- besteed aan aankopen en huurvergoedingen.

provinciale subsidie wordt verstrekt aan de SSOK, die de gelden doorsluis naar de kunstuitleen centra. De centra te Zwolle en te Enschede verhuren en verkopen werk, de overige centra verhuren. Elk kunstuitleencentrum koopt of huurt zelf in, daarbij geadviseerd door een eigen adviescommissie. In deze commissies hebben in ieder geval kunstenaars zitting alsmede kunstkeners.

Tabel C.2 Bereik kunstuitleen in Overijssel in 1988

Beleidsonderdeel/instrument	aantal kunstenaars	
	subtotaal	totaal
kunstuitleen huur	728	
kunstuitleen aankopen	135	
kunstuitleen		804

Via de kunstuitleen zijn 804 kunstenaars bereikt met een gemiddelde bijdrage van f 585,- per kunstenaar.

C.2 Provincie Noord-Holland

De provincie Noord-Holland heeft haar beleid ten aanzien van de kunstuitleen omschreven in een Notitie voor een toekomstige verdeelsleutel subsidie BPBK ten behoeve van de 10 Noord-Hollandse kunstuitlenen.

Noord-Holland hanteert bij de verdeling van de gelden van de Tijdelijke bijdrageregeling de volgende globale verdeelsleutel: 1/3 voor de kunstuitleen, 1/3 voor subsidie aan derden en 1/3 ten behoeve van stipendia voor kunstenaars. Het budget voor de kunstuitleencentra staat in principe vast. Verder wordt aan het begin van het jaar een inventarisatie gehouden onder Noordhollandse gemeenten over hun plannen met betrekking tot aankopen van kunstwerken en kunstopdrachten. Het restant van het budget wordt vervolgens bestemd voor stipendia en werkbeurzen.

De subsidies aan derden krijgen een hogere prioriteit dan de andere vanwege het zogenaamde multiplier effect.

De provincie Noord-Holland heeft in 1988 in het kader van de Tijdelijke bijdrageregeling f 2.604.210,- bijgedragen op basis van een inwonertal van 1.651.498 (totaal 2.334.200 minus Amsterdam 682.702). Van dat bedrag is f 900.000,- aan verwervingssubsidie voor de kunstuitleen besteed, 34,5% van het beschikbare bedrag.

Tabel C.3 Besteding provincie Noord-Holland aan de kunstuitleen

	1987		1988	
	subtot.	totaal	subtot.	totaal
aankopen kunstuitleen			27.000	
huur kunstuitleen			873.000	
totaal kunstuitleen		900.000		900.000

Noord-Holland heeft 10 kunstuitleeninstellingen, die allemaal een zelfstandige stichting zijn met een eigen bedrijfsvoering. Provinciale Staten hebben kenbaar gemaakt dat nu de limiet van het aantal vestigingen is bereikt, de regionale spreiding is nu optimaal. De f 900.000,- voor de kunstuitleen is op de volgende wijze over de vestigingen verdeeld:

1.	St. Beeldende Kunst, Bergen	40.571
2.	St. Beeldende Kunst IJmond-Noord, Beverwijk	31.990
3.	St. Beeldende Kunst Kennemerland, Haarlem	309.236
4.	St. Kunstuitleen, Den Helder	47.426
5.	SBK Kunstuitleen 't Gooi, Hilversum	118.667
6.	St. Beeldende Kunst West-Friesland, Hoorn	125.370
7.	Vereniging Museum Waterland, Purmerend	34.732
8.	St. Zienagoog, Zaandam	132.072
9.	St. Kunstuitleen Amstelland, Amstelveen	34.936
10.	St. Kunstuitleen Noord-Kennemerland, Alkmaar	25.000

De kunstuitleeninstellingen zijn verplicht om de provinciale middelen te besteden aan bruikleenvergoedingen aan kunstenaars en/of aankopen van kunstwerken. Men hanteert globaal de regel dat 50% van de middelen wordt besteed aan Noordhollandse kunstenaars en de rest aan kunstenaars uit Amsterdam en de andere provincies.

De kunstwerken worden voornamelijk verhuurd. Slechts drie van de tien instellingen hebben ook kunstwerken verkocht.

In overleg met de kunstuitleencentra is de provincie Noord-Holland gekomen tot een andere verdeelsleutel voor de middelen ten behoeve van de kunstuitleencentra en houdt zich daarmee niet meer aan de berekeningswijze van de voormalige Tijdelijke bijdrageregeling kunstuitleen. Bij de nieuwe verdeelsleutel wordt meer rekening gehouden met de inkomensbevorderende werking voor de beeldende kunstenaars.

Het provinciebestuur is van mening dat dit meer in overeenstemming is met de doelstelling van de Tijdelijke bijdrageregeling .

De subsidiëring in 1990 is gebaseerd op het volgende model.

1. In totaal is over de uitlenen maximaal f 1.000.000,- beschikbaar.
2. De verdeelsleutel wordt bepaald naar rato van het netto-abonnementsgeld met als basisbedrag van f 10.000,- per kunstuitleen.
3. Uniformering van het spaartegoed op 60%.
4. Te stellen dat de abonnementen zonder spaartegoed maximaal 30% van het totaal mogen zijn.
5. Eis dat de huurvergoeding 10% bedraagt met een maximum van f 200,- per werk.
6. De cijfers dienen geverifieerd te zijn door een registeraccountant.

Toelichting op het voorstel.

- ad 2. De in een bepaald jaar ontvangen netto-abonnementsgelden zijn een hard gegeven en daardoor goed controleerbaar. Het is niet multi-interpretabel als bijvoorbeeld de begrippen abonnees of abonnementen. De kunstuitlenen blijven vrij in het hanteren van eigen tarieven en de hoeveelheid werken die zij per abonnement uitlenen.
- ad 3. Door het spaartegoed op 60% te stellen kunnen alle uitlenen een gelijk deel van de ontvangen abonnementsgelden aan de exploitatierekening ten goede laten komen.
- ad 4. Omdat bij dit systeem het hebben van abonnementen zonder spaartegoed eventuele onevenwichtigheden gecompenseerd worden. De gelden van abonnementen zonder spaartegoed worden geheel voor de exploitatie aangewend. Daarnaast dienen abonnementen zonder spaartegoed niet gestimuleerd te worden omdat spaartegoeden uiteindelijk inkomensbevorderend werken voor de kunstenaars.
- ad 5. Dat de huurvergoeding 10% met een maximum van f 200,- per werk dient te bedragen is voor het provinciaal bestuur van essentieel belang. De provinciale subsidie is primair bedoeld als ondersteuning voor de beeldende kunstenaars. Dit is bovendien tevens een voorwaarde die het ministerie van WVC aan de bijdrageregeling verbindt. Als absolute

voorwaarde geldt dat de uitlenen een zodanige bedrijfsvoering hebben dat zij aan de 10% norm voldoen.

- ad 6. Verifiëring van de cijfers door een accountant is ons inziens aan een goede bedrijfsvoering inherent. Controle door een onafhankelijke deskundige zal de juistheid van de opgave bevestigen. Dat kan door opname in een door een register-accountant geverifieerde verklaring op een afzonderlijke opgave.

Tabel C.4 Bereik kunstuitleen in Noord-Holland in 1988

beleidsonderdeel/instrument	aantal kunstenaars	
	subtot.	totaal
kunstuitleen huur	1183	
kunstuitleen aankopen	64	
kunstuitleen		1232

Via de kunstuitleen zijn 1232 kunstenaars bereikt met een gemiddelde bijdrage van f 730,- per kunstenaar.

C.3 Provincie Zuid-Holland

Het bureau Cultuur van de dienst Welzijn, Economie en Bestuur heeft de Nota Provinciaal Beeldende Kunstbeleid 1988-1992 opgesteld. Daarin wordt het beleid van de genoemde periode in globale lijnen uiteengezet.

In de beleidsnota wordt uitgegaan van vijf beleidsinstrumenten, waarover het beschikbare budget wordt verdeeld. Die beleidsinstrumenten, waarover het beschikbare budget wordt verdeeld. Die beleidsinstrumenten zijn:

- doorsluizen van gelden naar 6 gemeenten (Delft, Dordrecht, Gouda, Leiden, Schiedam en Vlaardingen) op basis van bepaalde voorwaarden (ca. 30%);
- initiatieven van overige gemeenten (de Zuidhollandse gemeenten minus Rotterdam, Den Haag en de 6 bovengenoemde gemeenten), non-profit instellingen, bedrijven en recreatieschappen (ca. 25%);
- kunstuitleencentra (ca. 30%);
- provinciale initiatieven (ca. 5%);
- produktietoelagen voor Zuidhollandse kunstenaars (ca. 10%);
- overhead (ca. 5%)

De provincie Zuid-Holland heeft in 1988 f 3.419.475,- bijgedragen gekregen op basis van een inwonertal van 2.168.431 (totaal 3.186.200 minus Rotterdam (572.642) en Den Haag (445.127)) per 1 januari 1987. Van dat bedrag is f 1.025.834,- aan verwervingssubsidie voor de kunstuitleen besteed, 30% van het beschikbare budget.

Tabel C.5 Besteding provincie Zuid-Holland aan de kunstuitleen

	1987		1988	
	subtot.	totaal	subtot.	totaal
aankopen kunstuitleen			838.922	
huur kunstuitleen			332.704	
saldo eigen middelen (-/-) en nog te besteden (+)			145.792 -	
totaal kunstuitleen		1.106.000		1.025.834

Het budget van f 1.025.834,- is als volgt verdeeld over de Zuidhollandse kunstuitleencentra;

- KU Rijnstreek, Alphen aan de Rijn	136.387,42
- KU Delft	136.503,87
- Artotheek Dordrecht	170.926,15
- Artotheek Gorinchem	36.493,75
- KU Gouda	145.378,12
- KU Leiden	87.328,13
- KU Maassluis	32.408,28
- KU Papendrecht	28.305,95
- Artotheek Rijswijk	60.376,75
- Artotheek Vlaardingen	57.554,18
- KU Voorburg	35.118,15
- Artotheek Vijfheerenlanden, Vianen	32.556,97
- KU Zoetermeer	66.504,78

Voor de verdeling van de gelden werd afgelopen jaar de volgende regel gehanteerd: f 10.000,- basisbedrag per kunstuitleencentrum en daarboven een bedrag dat gebaseerd is op het aantal inwoners in de plaats van vestiging (1/4) en het aantal uitgeleende werken (3/4). De instellingen voor kunstuitleen onderschrijven deze verdeelsleutel niet en stellen een alternatief voor waarbij de netto-abonnementsgelden als variabel factor wordt gehanteerd.

De provincie Zuid-Holland streeft naar afstemming tussen de uitleencentra. Deze instellingen verschillen onderling nogal van opzet en ideologie. De provincie Zuid-Holland wil afstemming bevorderen door het stellen van voorwaarden aan de te subsidiëren instellingen. De kunstuitleencentra dienen:

- De collectie op te bouwen door zowel werken aan te kopen, in te huren of in huurkoop te nemen.
- De werken te laten beoordelen door een selectiecommissie. De commissie dient voor een meerderheid uit kunstkenner en deskundigen te bestaan, met een minimum van drie. De commissie is nodig om kwaliteit van de werken te beoordelen en te garanderen.
- De hele aankoopprijs aan de kunstenaar uit te keren (de subsidie uit deze regeling moet volledig inkomensvormend zijn). Wanneer werk via een galerie gekocht wordt, kunnen deze kosten er uiteraard vanaf getrokken worden.
- Geleid te worden door minstens één professionele kracht die de beleidsbestuurlijke en artistiek inhoudelijke taken deskundig uitvoert. Vrijwilligers mogen alleen op de daarvan afgeleide in hoofdzaak uitvoerende taken worden ingezet.
- Goede huisvesting te hebben die aan bepaalde eisen voldoet, zodat er sprake is van een duidelijke identiteit.
- Inzake exploitatie, huisvesting en personeel door de gemeente gefinancierd te worden. De provinciale subsidie zal aangewend moeten worden om de collecties aan te vullen.

Het is niet duidelijk hoe de provincie Zuid-Holland deze voorwaarden denkt te controleren.

Tabel C.6 Bereik kunstuitleen in Zuid-Holland in 1988

Beleidsonderdeel/instrument	aantal kunstenaars	
	subtotaal	totaal
kunstuitleen huur	837	
kunstuitleen aankopen	619	
kunstuitleen		1168

Via de kunstuitleen zijn 1168 kunstenaars bereikt met een gemiddelde bijdrage van f 878,- per kunstenaar.

C.4 Provincie Noord-Brabant

De provincie Noord-Brabant heeft haar plannen met betrekking tot de beeldende kunst neergelegd in de notitie Provinciaal Beleid Beeldende Kunst 1988-1991. In 1988 heeft Noord-Brabant uit de Tijdelijke bijdrageregeling f 3.373.972,- ontvangen op basis van een inwonertal van 2.139.600 per 1 januari 1987. Van dat bedrag is f 999.825,- besteed aan de verwervingssubsidie voor de kunstuitleen, 29,6% van het beschikbare budget.

Tabel C.7 Besteding provincie Noord-Brabant aan de kunstuitleen

	1987		1988	
	subtot.	totaal	subtot.	totaal
huurvergoeding kunstuitleen			383.091	
aankopen kunstuitleen			616.734	
totaal kunstuitleen		605.000		999.825

In totaal is aan aankopen kunstuitleen f 633.953,- uitgegeven. Er is dus door de kunstuitlenen aan aankopen + opdrachten f 1.017.044,- besteed. Daarvan kwam f 17.219,- uit eigen middelen. Dit laatste bedrag is van het bestede bedrag voor de aankopen kunstuitleen afgetrokken om het subsidiebedrag niet te overschrijden hoewel deze specifieke toerekening van het subsidiebedrag feitelijk niet is toegepast.

Het budget van f 999.825,- is over de volgende kunstuitleeninstellingen in Noord-Brabant verdeeld:

- Artotheek Breda	206.250
- St. Krabbedans te Eindhoven	206.250
- Kunstuitleen Dienst Beeldende Kunst van de gemeente 's Hertogenbosch	206.250,-
- St. Stadsschouwburg Tilburg t.b.v. kunstuitleen	206.250,-
- St. Artotheek Oosterhout	25.000,-
- St. Kunstenaar & Consument te 's Hertogenbosch	25.000,-
- St. de Nobelaer t.b.v. kunstuitleen te Etten-Leur	25.000,-
- Kunstuitleen Gemeentemuseum Helmond	24.825,-
- St. Kunstlenen in Westelijk Noord-Brabant te Bergen op Zoom	25.000,-
- St. Streekschouwburg Cuijk t.b.v. kunstuitleen	25.000,-
- Galerie 't Weefhuis t.b.v. kunstuitleen te Nuenen	25.000,-

Noord-Brabant heeft vier grote kunstuitleencentra, namelijk een in Eindhoven, Breda, Tilburg en Den Bosch. Deze instellingen zijn autonoom ten opzichte van elkaar. De artotheek van Breda en de kunstuitleen zijn gemeentelijk diensten, de Krabbedans te Eindhoven is een afzonderlijke stichting terwijl de kunstuitleen van Tilburg een aparte stichting is binnen de stadsschouwburg. Daarnaast is er nog een verscheidenheid aan kleinere eenheden, in totaal zeven. Deze hebben voor een periode van drie jaar een startsubsidie gekregen.

De Brabantse kunstuitleeninstellingen hebben een eigen selectiecommissie bestaande uit

onafhankelijke deskundigen. Dit is een subsidievoorwaarde van de provincie Brabant. De centra werven hun kunst landelijk.

De provincie Noord-Brabant heeft de werking van haar subsidiëringsbeleid laten onderzoeken door het Provinciaal Opbouworgaan Noord-Brabant (PON). In het PON-rapport worden de volgende problemen gesignaleerd.

- a. Er is sprake van een vrij willekeurig gegroeid spreidingspatroon van uitlenen en van grote onderlinge verschillen in beleid, organisatie en exploitatie.
- b. De collecties zijn niet toereikend om te kunnen voldoen aan de almaar groeiende vraag naar leen van kunstwerken.
- c. Alle uitlenen, maar vooral de kleinere, hebben te kampen met een te krappe personeelsbezetting.
- d. De huisvesting werkt in sommige gevallen belemmerend op het publieksbereik.
- e. De handhaving van kwaliteitseisen bij de opbouw van de collecties en het leveren van een adequate bijdrage aan inkomensvorming door beeldende kunstenaars, staan onder hoge druk.

De provincie Noord-Brabant erkent deze problemen en overweegt de huidige structuur te wijzigen. Een van de belangrijkste oplossingen is volgens de provincie het vergroten van het gemeentelijk draagvlak. De meeste gesignaleerde problemen doen zich voor op het niveau van de exploitatie en dit is de verantwoordelijkheid van de betrokken gemeentelijke overheid. De provincie wil wel maatregelen nemen om een evenwichtige spreiding van goed functionerende kunstuitlenen te bereiken, alsmede een situatie waarin sprake is van meer onderlinge samenhang en coördinatie.

De reorganisatie vindt vooral plaats door het stellen van subsidievoorwaarden. De belangrijkste voorwaarde is het verlenen van subsidie aan zogenaamde concentratie-uitlenen. Deze worden geacht een bepaald samenwerkingsgebied te bestrijken. Dit garandeert een evenwichtige geografische spreiding.

In Noord-Brabant zijn zeven concentratie-uitlenen aangewezen. De verwervingssubsidie wordt als het volgt over deze zeven vestigingen verdeeld:

- a. deels naar rato van het gemiddelde van het aantal uitgeleende werken per 15 maart en 15 oktober van het voorafgaande jaar; voor 1990 is dit bepaald op 75%;
- b. deels naar rato van het aantal inwoners van het betrokken samenwerkingsgebied per 1 januari van het voorafgaande kalenderjaar; voor 1990 is dit bepaald op 25%.

De provincie Noord-Brabant verbindt de volgende voorwaarden aan de toe te kennen subsidies.

- a. De subsidie is uitsluitend bestemd voor koop en/of huur van kunstwerken van Nederlandse en langer dan twee jaar in Nederland wonende professionele beeldende kunstenaars ten behoeve van de uitleencollectie. Bij koop zijn de kosten 100% subsidiabel; bij huur bedraagt de subsidie 100% van de huurvergoeding, onder voorwaarde dat deze vergoeding op jaarbasis ten minste 10% van de koopsom bedraagt.
- b. Bij het verwerven van kunstwerken, dient de uitleen zich te laten adviseren door een onafhankelijke commissie van deskundigen, die de kwaliteit van die kunstwerken beoordeelt.
- c. Bij verkoop van een kunstwerk, dat gekocht werd met behulp van de subsidie, dient de uitleen het bestede subsidiebedrag opnieuw voor koop en huur van kunstwerken aan te wenden en dat bij verkoop van elk volgend daarmee gekocht kunstwerk telkens te herhalen (herinvestering).
- d. De uitleen verplicht zich binnen het samenwerkingsgebied zijn rol van concentratie-uitleen tot ontwikkeling te brengen en te streven naar het maken van afspraken met de overige concentratie-uitlenen over zaken als onderlinge besteding van koop-tegoeden van leners, onderlinge uitwisseling van kunstwerken en van data-bestanden; een en ander ter bevordering van meer onderlinge samenhang en coördinatie. Tevens dient de kunstuitleen na te gaan of ook met galleries in de provincie afspraken zijn te maken over de mogelijkheid voor abonneementhouders om hun kooptegoed eventueel ook in de galerie te besteden.

- e. De uitleen verplicht zich op de peildata 15 maart en 15 oktober van ieder kalenderjaar ons de gegevens te verschaffen, die nodig zijn om de verdeelsleutel voor het daaropvolgende kalenderjaar vast te stellen.

In de subsidievoorwaarden valt de verplichting op om ten minste 10% huurvergoeding uit te betalen. Dit is een goede bevordering van inkomensvorming door beeldende kunstenaars. Verder heeft de provincie per 1 januari 1992 het lidmaatschap van de FKU voor de te subsidiëren instellingen verplicht gesteld.

Enkele knelpunten in het beleid van de provincie Noord-Brabant zijn:

- Hoewel er wordt erkend dat de huidige omvang van de verwervingssubsidie ontoereikend is, worden geen maatregelen in het vooruitzicht gesteld om dit probleem te verminderen.
- Kunstuitleeninstellingen tellen, ongeacht de aanwezige dependances, als één concentratie-uitleen. Dependances hebben echter ook een tooncollectie nodig, gemiddeld omvat dit 20% van de collectie. Deze tooncollectie telt niet mee in het aantal uitleningen, maar belast wel het budget voor verwerving.
- Een verdeelsleutel van 75% aantal uitgeleende werken en 25% aantal inwoners, belemmert de groei van jonge instellingen. Deze hebben nog niet veel abonnees en nog geen omvangrijke collectie. Dit betekent dat ze dus relatief weinig uitleningen verzorgen en dus ook weer weinig verwervingssubsidie krijgen. Hierdoor kan de collectie bijna niet worden uitgebreid en stagneert de groei in gebieden waar die groei nog heel goed mogelijk is.

Tabel C.8 Bereik kunstuitleen in Noord-Brabant in 1988

beleidsonderdeel/instrument	aantal kunstenaars	
	subtotaal	totaal
kunstuitleen huurvergoedingen	902	
kunstuitleen aankopen	471	
kunstuitleen		1259

Via de kunstuitleen zijn 1259 kunstenaars bereikt met een gemiddelde bijdrage van f 795,- per kunstenaar.

BRONVERMELDING

Algemeen

- * Evaluatie van het beleid van de minister van WVC op het gebied van de Beeldende Kunsten, Bouwkunst en Vormgeving in het tijdvak 1984 t/m 1987, Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, Rijswijk, september 1988
- * Bras, R. en Van Renssen, S., Naar eenheid in verscheidenheid bij kunstuitlenen? Verslag van een onderzoek naar het collectiebeleid van de kunstuitlenen in Nederland., Cognicon, Groningen, november, 1989
- * Cultuurparticipatie door de bevolking. Uitkomsten aanvullend voorzieningengebruik onderzoeken 1979, 1983 en 1987, CBS, Sociaal en Culturele Berichten, 89-2
- * De provincie in beeld(ende kunst), IPO, 's Gravenhage, oktober 1989
- * GS wil geen rijks geld voor kunst naar steden, Helderse Courant, 22/11/1989
- * Geen versnippering van kunstgelden, Arnhemse Courant, 22/11/1989
- * Touwtrekken om kunstenaarsgelden, Beverwijkse Courant, 23/11/1989
- * Van Puffelen, F.; Roest, F.M. en Schumacher, B., Naar een verhuur- en leenrecht in de Europese Gemeenschap. De economische relevantie van een auteursrechtelijke verhuur- en leenrecht binnen de Nederlandse marktverhoudingen, Stichting voor Economisch Onderzoek der Universiteit van Amsterdam (SEO), Amsterdam, 1990, pp. 165-184
- * De provincies in beeld(ende) kunst, BK-Informatie, 12de jrg., nr 1, februari 1990, pp. 10-11
- * Ministerie moet beheer voeren over kunstgelden, Haarlems Dagblad, 3/2/1990
- * Beleid beeldende kunst, bouwkunst en vormgeving 1988. Evaluatie, Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, Rijswijk, april 1990
- * D'Ancona: gevaar voor versnippering budget beeldende kunst dreigt, NRC-Handelsblad, 25/4/1990
- * Beleidsbrief Beeldende Kunstbeleid van de Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal, augustus 1990

Drenthe

- * Stichting Kunstuitleen Drenthe, Conceptnota huisvesting, Assen [z.j. begin 1990]

Flevoland

- * Kunstbeleid 1989-1991, Provincie Flevoland, Lelystad, juli 1988
- * Concept provinciaal netwerk kunstuitleen en documentatiecentrum, Provincie Flevoland, afd. Welzijn, augustus 1990

Friesland

- * Fryske Kultuerried, Het kan ook anders. Een voorstel voor provinciaal beleid met betrekking tot beeldende kunst, Leeuwarden, 1988
- * Fryske Kultuerried, Kiezen voor beeldende kunst. Bouwstenen voor een Gemeentelijk beeldende kunstbeleid na de BKR, Leeuwarden, 1988
- * Stichting Beeldende Kunst Friesland, Jaarverslag 1988, Leeuwarden, juli 1989

Gelderland

- * Notitie provinciaal beeldende kunstbeleid, Provincie Gelderland, 1987
- * Stichting Beeldende Kunst Gelderland, Jaarverslag 1988, Arnhem, 1989
- * Bestedingsplan 1990 inzake de Tijdelijke bijdrageregeling provinciale bevordering beeldende kunst, Provinciale Staten, provincie Gelderland, voorstel k-585, 21 februari 1990
- * Compositie 90. Een visie op het cultuurbeleid van Gelderland voor de jaren 90, Gedeputeerde Staten van Gelderland, Arnhem, maart 1989

Groningen

- * Voordracht van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten van Groningen betreffende het beleid op het terrein van de beeldende kunst 1990-1993, provincie Groningen, commissie Welzijnszaken, nr. 22.362, afdeling Welzijn, 12 december 1989
- * Provinciaal Kunstbeleid legt CBK aan banden, Nieuwsblad van het Noorden, 13/12/1989

Noord-Brabant

- * Adviesverzoek subsidiëring kunstuitlenen, Provincie Noord-Brabant, Dienst Economische Zaken, Bestuurlijke Verhoudingen en Welzijn, nr. 76514/76515, 27 juni 1989
- * Voorstellen voor een nieuwe opzet voor de subsidiëring van kunstuitlenen in de provincie Noord-Brabant, Centrum voor Hedendaagse Beeldende Kunst 'De Krabbedans', brief 4 september 1989
- * Provinciale aandacht voor kunstuitleen, Provincie Noord-Brabant herzielt subsidiëring, BK-Informatie, 11de jrg., nr. 8, december 1989, pp. 6-8

Noord-Holland

- * Notitie voor een toekomstige verdeelsleutel subsidie BPBK ten behoeve van de 10 Noordhollandse kunstuitlenen, brief provincie Noord-Holland, 20 november 1989
- * Noord-Holland: Rijksgeld voor beeldende kunst alleen naar vier grote steden, Utrechts Nieuwsblad, 23/11/1989
- * Kunstuitleen krijgt 3 mille meer subsidie, Dagblad Kennemerland, 24/11/1989
- * Abonnementen voor lenen kunst in 't Gooi duurder, Gooi en Eemlander, 27/11/1989
- * Meer geld provincie voor kunstuitleen De Zienagoog, Zaanlander, 27/11/1989
- * Subsidiëring kunstuitlenen op de helling, Alkmaarse Courant, 5/12/1989

Utrecht

- * Balans van het cultuurbeleid, provincie Utrecht, afdeling Welzijn, april 1988
- * Nota uitgangspunten voor de reorganisatie van de provinciale kunstuitleen, provincie Utrecht, afdeling Welzijn, mei 1988
- * Uitwerking nota Balans van het cultuurbeleid 1988, Provinciaal Centrum Beeldende Kunst en verbetering organisatie kunstuitleen, commissie CEVOM 10/1990, Provinciale Staten Utrecht, februari 1990

Zeeland

- * Notitie provinciaal beeldende kunstbeleid 1988-1991, provincie Zeeland, afdeling Welzijn, Kunsten en Cultuurbehoud, Middelburg, 1988
- * SBK staakt verzet tegen omvorming: kunstuitleen wel naar gemeenten, Prov. Zeeuwse Courant, 31/3/1990
- * De kunstuitleen wordt uitgewisseld, De Stem, 16/5/1990
- * Notitie provinciaal kunstenbeleid, inclusief nota van antwoord, provincie Zeeland, dienst Welzijn, Economie en Bestuur, bureau Kunst en Cultuurbehoud, Middelburg [1990]

Zuid-Holland

- * Nota Provinciaal beeldende kunstenbeleid 1988-1992, provincie Zuid-Holland, dienst Welzijn, Economie en Bestuur, bureau Cultuur
- * Notitie Beeldende Kunst. Beleid t.a.v. kunstuitlenen in Zuid-Holland, provincie Zuid-Holland, statencommissie Culturele en Sociale Zaken, 89/037